

NEIZPOLNJENE OBVEZNOSTI GLEDE MANJŠIN

Letnik XXIX.

Celovec, petek, 24. maj 1974

Štev. 21 (1660)

PRESEDNIK NOVE JUGOSLOVANSKE VLADE:

Posebno skrb manjšinam ki žive v drugih državah

„Posebno skrb bomo posvetili spoštovanju in zagotavljanju pravic delov jugoslovanskih narodov, ki žive v drugih državah kot narodnostne manjšine, prepričani, da s tem prispevamo h krepitvi zaupanja in dobrih odnosov z našimi sosedi.“ Tako je jasno in odločno poudaril v svoji nastopni izjavi Džemal Bijedič, ko ga je nova skupščina SFRJ prejšnji teden ponovno izvolila za predsednika zveznega izvršnega sveta.

Prav tako pa je nedvoumno povedal tudi ponovno izvoljeni predsednik republike Josip Broz Tito: „Z našimi sosedi bi radi živeli v najboljših odnosih. Kakšni pa bodo ti odnosi, je veliko odvisno tudi od naših sosedov, od tega, kako se bodo do nas vedli.“

Prejšnji teden se je v Beogradu prvič sestala skupščina SFRJ, izvoljena po delegatskem načelu v smislu nove jugoslovanske ustave. Za predsednika skupščine je bil izvoljen Kiro Gligorov, za predsednika zveznega zbora skupščine SFRJ Danilo Kečić iz Vojvodine ter za predsednika zbora republik in pokrajin skupščine SFRJ Zoran Polič iz Slovenije; prav tako iz Slovenije je tudi podpredsednik zveznega zbora Bogdan Osolnik.

Po zaprisegi je predsednik skupščine SFRJ Kiro Gligorov naglasil, da je zdaj zaključen proces uvedbe delegatskega sistema in da je odslej poglavitna dolžnost in odgovornost, da skupščina stoji vse za uveljavljanje delegatskega sistema, za njegovo uresničevanje v praksi, da razvija v skupnem delu in popolnem sodelovanju s skupščinami socialističnih republik in pokrajin duha sporazumevanja in dogovarjanja. „Vsi naši zakoni, odločitve, sporazumi in dogovori bodo imeli življenjsko moč, če bodo temeljili na koristih delavskega razreda in delovnih ljudi, na spoštovanju popolne enakopravnosti narodov in narodnosti naše socialistične skupnosti.“

Med prvimi dejanji nove skupščine je bila izvolitev Josipa Broza Tita za predsednika republike z neomejenim mandatom. Poleg tega je bil v predsedstvo SFRJ izvoljen po en član iz vsake republike in pokrajine, iz Slovenije Edvard

Kardelj. Tokrat že sedmič izvoljeni predsednik republike Tito je v svojem nagovoru dejal, da je z novo ustavo delavski razred prvič v zgodovini dobil v družbi listo mesto, ki mu pripada. Kot prvenstveno nalogo novega vodstva je naglasil, da varuje bratstvo in enotnost narodov in enotnosti Jugoslavije. V zunanji politiki se ne bo nič spremenilo, je izjavil predsednik Tito, ki je naglasil, da želi Jugoslavija imeti dobre odnose z vsemi drža-

vami v svetu, ne glede na njihovo družbeno ureditev. Posebej je poudaril željo po najboljših odnosih s sosedi, vendar je to v veliki meri odvisno tudi od sosedov. „Kazno je, da so elementi, ki ne razumejo, da ni mogoče več podirati, kar je bilo enkrat ustvarjeno. Jugoslavija ni več to, kar je bila nekoč. Danes je to socialistična država, v kateri je delavski razred temelj, osnovni dejavnik družbe. To je dežela bratstva in enotnosti narodov in narodnosti, ki se je nenehno kovalo v vojni in po njej, trdnega holenja vseh naših narodov, da so enotni navzven in da enotno varujejo integriteto naše socialistične skupnosti. Torej je smešna že vsaka iluzija, naj bo na katerikoli strani, da je glede na nas mogoče kaj spremeniti. To je popolnoma nemogoče.“

Končno je skupščina izvolila oziroma imenovala tudi nove izvršne organe. Vlado ali zvezni izvršni svet sestavljajo poleg predsednika Džemala Bijediča še štirje podpredsedniki, deset članov, sedem zveznih tajnikov ter enajst predsednikov odborov. Med funkcionarji, ki so bili znova potrjeni, je tudi podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni tajnik za zunanje zadeve Miloš Minič.

Ponovno izvoljeni predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedič je v nastopnem govoru orisal politiko nove vlade. Ugotovil je, da se je gospodarski položaj znatno izboljšal, vendar pa ostaja tudi še veliko odprtih problemov, med katerimi je navedel zlasti inflacijske težnje, naraščanje cen in previsok uvoz. Glede zunanje politike pa je poudaril, da bo Jugoslavija še naprej vodila politiko neovršnosti ter dajala svoj prispevek boju za mir, za enakopravno mednarodno sodelovanje. Posebej pa je potrdil odločnost Jugoslavije, da nadaljuje politiko sodelovanja z vsemi sosednimi državami ob spoštovanju suverenosti, neodvisnosti, ozemeljske nedotakljivosti in varnosti.

Mednarodni seminar o narodnih manjšinah

Ohrid, znano kulturno-zgodovinsko in turistično središče v jugoslovanski republici Makedoniji, bo gostitelj mednarodnega seminarja o narodnih manjšinah, ki ga bodo na pobudo Združenih narodov priredili v času od 25. junija do 8. julija letošnjega leta.

Na seminarju bodo razpravljali o zaščiti in pospeševanju človekovih pravic narodnih, etničnih in drugih manjšin, prav tako pa tudi o vprašanih sodelovanja in zaščite takih manjšin.

Pričakujejo, da se bo tega pomembnega posvetovanja udeležilo več kot 30 državčlanic svetovne organizacije.

Neizpolnjene obveznosti glede manjšin

bremenijo odnose med Avstrijo in Jugoslavijo

V ponedeljek se bo v Beogradu začel X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, na katerem bodo razpravljali o dosedanjem razvoju samoupravnega sistema ter začrtali smernice za bodočo politiko Jugoslavije na notranjem kot tudi na zunanem področju.

V obsežnem kongresnem gradivu je med drugim poudarjeno, da je Jugoslavija kot nevezana socialistična država življenjsko zainteresirana za enakopravno vsestransko sodelovanje evropskih držav. Gradivo vsebuje temeljna načela jugoslovanske politike ter poudarja aktivno udeležbo Jugoslavije na vseh akcijah, ki služijo ciljem miru in sodelovanja.

Pri tem je posebej poudarjeno, da vidi Jugoslavija važno komponento evropske varnosti in sodelovanja v zagotovitvi in spoštovanju pravic narodnih manjšin. Jugoslavija se — kakor je rečeno v omenjenem gradivu — dosledno zavzema za to, da bi narodne manjšine postale dejavnik zblizanja narodov in njihovega sodelovanja na načelih neodvisnosti in enakopravnosti. Izhajajoč iz dosledne politike zagotovitve enakopravnosti vseh narodov in narodnosti v Jugoslaviji sami se ZKJ zavzema za izboljšanje položaja ter za svoboden, enakopraven razvoj jugoslovanskih narodnih manjšin v drugih državah.

Glede sodelovanja Jugoslavije z deželami zahodne Evrope je v gradivu rečeno, da se odnosi in sodelovanje z večino teh dežel razvijajo na mnogih področjih, v odnosih z nekaterimi deželami zahodne Evrope pa so še odprti problemi. Tozadevno je poudarjeno, da problemi z Avstrijo izvirajo iz dejstva, da avstrijske oblasti še vedno niso izpolnile določil državne pogodbe glede položaja in pravic slovenske ter hrvaške narodne manjšine.

Predsedniški kandidat SPÖ

je obiskal Koroško

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je na skupni seji Nadzornega in Upravnega odbora dne 25. 4. 1974 sklenila, da za predsedniške volitve ne bo objavila proglasa niti ne bo dajala priporočil za podporo enega ali drugega kandidata, marveč bo volilni boj samo spremljala.

Kot prvi izmed kandidatov je v okviru predvolilne turnee po Avstriji prejšnji teden obiskal Koroško predsedniški kandidat SPÖ, zunanji minister dr. Rudolf Kirchschläger. Pričakovati je bilo, da bo ob tej priložnosti zavzel stališče k perečim problemom dežele, predvsem tudi k manjšinskemu vprašanju, s katerim je kot šef avstrijske diplomacije vendar neposredno konfrontiran. Toda edino, kar je v tej smeri dal

slutiti, je bila velikovska obljuba, da bo potem, „ko mu bo naložena velika naloga“, še prišel in se z ljudmi pogovarjal o vseh njihovih problemih, „ki mu niso tuji“; ter celovško zagotovilo, da bo — če bo izvoljen — predsednik vseh Avstrijcev, „ne glede na stranko, vero ali jezik posameznika“.

Vsekakor je težko razumeti, da ni smatral za potrebno ali se ni upal sploh kaj spregovoriti o državni pogodbi, saj je vendar kandidat za mesto najvišjega čuvarja avstrijske zakonitosti in bi kot morebitni zvezni predsednik moral skrbeti tudi za dosledno izpolnjevanje obveznosti, ki jih nalaga Avstriji ta mednarodni dokument.

K temu vprašanju je govoril le deželni glavar Leopold Wagner, ki je s tem prišel v protislovje s svojim stališčem, po katerem spada problematika manjšine in državne pogodbe izključno v pristojnost države. Pa tudi sicer so bile njegove izjave — da se milo izrazimo — precej čudne, ko je dr. Kirchschlägerja priporočal zaradi „državniških odlik“, ker da se je v času spora okoli dvojezičnih napisov odločno zoperstavil „nekvalificiranim napadom“ na Avstrijo in ker je zastopal stališče, da se naj Avstrija sploh ne ozira na „zahteve od zunaj“, marveč naj povsem sama odloči, če in v kakšni meri bo izpolnjevala svoje pogodbene obveznosti.

Izgleda, da se je deželni glavar pustil izzvati od koroške ÖVP, ki je v svojem glasilu Volkszeitung dr. Kirchschlägerju ob njegovem prihodu na Koroško izreklo prisno koroško „domovinsko dobrodošlico“, ki kaže, da namerava ÖVP ne le deželnozborni, marveč tudi predsedniške volitve zlorabiti za strupeno nacionalistično politiko.

Naše odločitve ni treba spreminjati

Po Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem, ki je že na svojem klavzurnem posvetovanju dne 16. februarja 1974 sklenila stališče do prihodnjih deželnozbornih volitev na Koroškem, je ta torko tudi Narodni svet koroških Slovencev prišel do pričakovane odločitve. Z utemeljitvijo, da je samostojni nastop koroških Slovencev pri deželnozbornih volitvah 1975 „najbolj učinkovita možnost uveljavljanja narodnostnih in socialnih interesov koroških Slovencev“, je predsedstvo NSKS soglasno sklenilo, da bo „Narodni svet koroških Slovencev sooblikoval primerno platformo za samostojni nastop ter ga bo z vsemi močmi podprl“.

Ta sklep v bistvu ne preseneča, ker je že od zadnjih občinskih volitev sem znano, da namerava NSKS tudi pri deželnozbornih volitvah samostojno nastopiti; preseneča samo toliko, da kljub dolгим pripravam očitno še ni mogel navesti kandidata in sporočiti programa.

Sklep nas tudi ne preseneča zaradi tega, ker ni prvič, da bi NSKS samostojno nastopal. Topot je razlika samo v tem, da je po eskalaciji nemškega nacionalizma taka odločitev optično

morda bolj privlačna in mikavna, čeprav so tudi v tem primeru botrovali sklepu predvsem svetovnonazorni pogledi, ki so bili glavno vodilo tudi pri prejšnjih tovrstnih odločitvah.

Končno pa v tej zvezi ni prezreti, da na socialistični listi tokrat ni več nobenega kandidata, ki bi se zavestno priznaval k slovenski narodnostni skupnosti, kar so očitno uspeli preprečiti nacionalisti, ki jih tudi v SPÖ ne manjka, svoj delež pa so — kakor je slišati — pri tem doprinesli tudi nekateri iz vrst prizadevnih „narodnih“ zagovornikov samostojnega nastopa koroških Slovencev.

Čeprav nočemo trditi, da bi bil sklep Narodnega sveta iniciiran od druge strani in vsakemu priznamo — kakor NSKS glede predsedniških volitev — svobodno odločitev tudi glede deželnozbornih volitev, le ni mogoče spregledati dejstva, da se nemški nacionalistični krogi že dolgo časa trudijo, da bi prišlo do združenega samostojnega nastopa koroških Slovencev. Kljub navidezni popularnosti takega koraka pa se Zveza slovenskih organizacij ne bo pustila zmanevrirati v dvomljivo tveganje, ki bi ga naši narodni na-

sprotniki radi zlorabili za svoje računске mahinacije in načrte preštevanja, da bi tako preprečili reševanje odprtih vprašanj naše narodnostne skupnosti. To najbolj potrjujejo zaletavanja nacionalistov vseh vrst v ZSO, ker ji zamerijo, da jim je prekrizala njihove zlonamerne račune.

Vse kaže, da bo v tej volilni borbi glavno — če ne sploh edino — vlogo igralo manjšinsko vprašanje, ki ga bodo brez dvoma skušali vsiliti tudi manjšini sami. Vendar se bo ZSO trudila, da kljub temu ne bo trpela potrebna enotnost koroških Slovencev v boju za skupne narodnostne pravice. Po drugi strani pa tudi ne bo odstopila od svojih za pravilna spoznanij načel, da je tudi narodnostna borba del splošne borbe za napredek in demokracijo in zato te borbe ni mogoče uspešno voditi v izolaciji, ampak samo v povezanosti z demokratičnimi silami v družbi, v kateri živimo.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem zato ne vidi nobene potrebe, da bi spreminjala svojo na podlagi zgodovinskih izkušenj in stvarne ocene današnjega položaja sprejeto odločitev glede deželnozbornih volitev.

Opozorila na obveznosti ob obletnici podpisa državne pogodbe

Kakor da bi bilo že povsem pozabljeno, da je Avstrija svojo svobodo in neodvisnost formalnoppravno dosegla šele leta 1955 s podpisom državne pogodbe, tako je v avstrijski javnosti „neopaženo“ minila obletnica tega za našo državo nedvomno zelo važnega dogodka. Predvsem tudi javna občila, ki se sicer zelo rada na dolgo in široko razpišejo o najrazličnejših „dogodkih“ in „obletnicah“, so obletnico podpisa državne pogodbe — kakor za stavo — „počastila“ z molkom.

To velja tudi ali še posebej za Koroško, kjer so tisk iz njegovega samozadovoljnega sna prebudile šele „napisne akcije“ v posameznih krajih južne Koroške, ki so — podobno kot ob raznih drugih priložnostih — spet enkrat opozorile na neizpolnjeni dolg Avstrije do slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti: Člen 7 je naša pravica, na katero čakamo že 19 let!

Taka opozorila na neizpolnjene mednarodne obveznosti seveda niso prijetna. Če bi šlo po „nedeljskem klepetu“ ÖVP-jevske Volkszeitung, potem bi jih enostavno zamočali; vtaknili bi glavo v pesek in se šli politiko ptičja noja — saj gre vendar „samo“ za državno pogodbo in „samo“ za pravice slovenske manjšine.

Ampak stvar le ni tako enostavna, kakor si mislijo tisti, ki pravijo, da bo Avstrija sama odločala o tem, če in v kakšni meri bo izpolnila določila državne pogodbe. Gre za mednarodno pogodbo in s tem tudi za mednarodne obveznosti in sleharna izmed tistih držav, ki so podpisale to pogodbo, ima vsa pravno in moralno pravico, da bdi nad izpolnjevanjem teh obveznosti; pa tudi dolžnost, da primerno ukrepa, če s tem izpolnjevanjem nekaj ni v redu.

Ne nazadnje imajo države-podpisnice že v interesu ohranitve miru dolžnost, da odstranjujejo vse, kar bi lahko privedlo do tega, da bi iz nespoštovanja pogodb in neizpolnjevanja obveznosti nastala nova žarišča sporov in konfliktov. Da je od „napisnih akcij“ lahko zelo majhen korak do drugih oblik „opozarjanja“ na odprta vprašanja, je svoječasno dovolj jasno pokazal primer Južne Tirolske; pa tudi današnji razvoj na Irskem ni ravno najboljše priporočilo, da je z reševanjem perečih vprašanj treba odlašati v nedogled, morda celo v zahrbitnem upanju, da se bo stvar „sama“ uredila, češ: „čas dela za nas“.

Kdor se predaja takim željam in utovarjam, je prej ali pozneje lahko zelo neprijetno prebujen iz svojih sanj, da živi na nekem pravljicnem „otoku blaženih“. Nedavna razprava v odboru Združenih narodov za odpravljanje vseh oblik diskriminacij je bila v tem oziru resno svarilo. Naj bi si ga vzeli k srcu zlasti tisti, ki se delajo užaljene kakor devica, če jih po 19 letih čakanja in zlorabljenega zaupanja nekdo opozori na njihove neizpolnjene obveznosti, na njihove nepopravni mednarodni dolg.

Avstrijski zunanji minister dr. Rudolf Kirchschläger je v začetku aprila letos v neki izjavi, ki jo je poslal parlamentu, zapisal, da je „znano, da v avstrijskih zveznih pokrajinah Koroški in štajerski tiki pred koncem vojne, torej tudi leta 1944, ni bilo nikakršno partizanske dejavnosti“.

Je minister nepoučen? Ali pa laže? Koroški udeleženci narodnoosvobodilnega boja, ki so bili ob tej izjavi prav tako presenečeni in ogorčeni kot vsi mi, trdijo, da ne gre za nepoučenost, temveč za namerno pačenojo dejstev. To je politika, pravijo, on že ve, zakaj prav zdaj tako govori. Koroških partizanov ni mogoče zanikati, trdijo, vsi to vemo, tudi naši nasprotniki! Zakaj pa bi potem, pravi Karol Prušnik-Gašper, fašistični prenapetoži razstreljivali in oskrnjali naše partizanske spomenike? Če pri nas ne bi bilo partizanske dejavnosti, potem ne bi bilo spomenikov padlimi! Pogledajte tale seznam, mi kaže Gašper na list papirja, tule sem si zapisal vse skrutitve spomenikov, skupno jih je dostojno 9. Nazadnje so 6. in 7. oktobra lani fašisti promovirali partizanski spomenik v Kotmari vasi, 16. septembra lani pa je bil razstreljen spomenik na Rebežu.

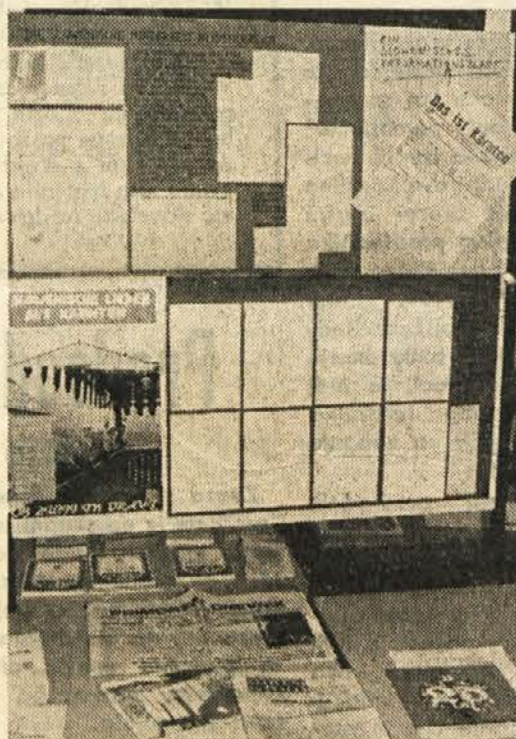
Gašper, ki je predsednik Zveze koroških partizanov (to nedeljo je imela zveza v Celovcu svoj občni zbor!), je po nedavni izjavi dr. Kirchschlägerja vzel zemljevid Koroške in z rdečo barvo s krogi narisal nanj partizanska grobišča, s pravokotniki spominske plošče in s trikotniki partizanske spomenike. Tega zanimivega zemljevida ne objavljamo, ker bi ga morali preveč pomanjšati in bi se potem vse skupaj premalo videlo, lahko pa zapišemo tole: partizanskih grobišč je na

Aktualnost manjšinske problematike

Vedno bolj postaja očitno, da manjšinska problematika danes čedalje bolj pridobiva na aktualnosti. Ne samo, da se morajo s temi vprašanji vedno bolj resno baviti države, v katerih mejah žive manjšine. Tudi v najširšem mednarodnem okviru nenehno raste zanimanje in zavzetost za to problematiko, o čemer zelo zgovorno pričajo neštete prireditve, zborovanja, kongresi, seminarji, razstave in druge manifestacije, prav tako posvečene prikazovanju in obravnavanju aktualne manjšinske problematike.

Manjšinam v Evropi in njihovim jezikom, kulturi in perečim problemom je bila posvečena tudi dokaj nenavadna, a izredno zanimiva razstava, ki jo je pred nedavnim priredilo tajništvo Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur (AIDLCM) za Zvezno republiko Nemčijo v Eschweilerju pri Aachenu v Zahodni Nemčiji. Razstava je bila v sklopu tamkajšnje ljudske univerze prirejena v avli mestne gimnazije ter je obsegala 30 velikih panojev, polnih dokumentov, zemljevidov, članov, slik in drugega gradiva, na mizah pred panoji pa so bile prikazane še publikacije in celo gramofonske plošče (med njimi tudi plošča koroških zborov „Ob Zilji in Dravi“), kar vse je nudilo res pester pogled na bogastvo več desetih predstavljenih slik vsaj omenjenih manjšinskih jezikov v Evropi.

Na otvoritvi razstave, ki so se je udeležili tudi župan, ravnatelj gimnazije, ravnatelj ljudske univerze in drugi predstavniki političnega in kulturnega življenja Eschweilerja, je govoril organizator razstave Uwe Joachim

Moritz. Opozoril je na aktualnost manjšinske problematike ter ugotovil, da je za razumevanje med narodi absolutno potrebno, da se ti problemi predstavijo brez vsakih krink. Pri tem je omenil, da so nekatere države dale rade volje na razpolago gradivo o svojih manjšinah, medtem ko so druge spet skušale napraviti vtis, kakor da manjšine pri njih sploh niso „problem“. Posebej je naglasil, da zahteve po polnopravni rabi etničnega jezika v zasebnem in javnem življenju (uprava, parlament, sodišča, časopisi, televizija, radio, promet, umetnost itd.) nimajo absolutne veljave, ker bi bilo absurdno, če bi postavljali take zahteve na primer za manjšino, ki šteje samo kakih 20 pripadnikov. „Načelno pa je treba manjšinske jezike ščititi, kajti oni so nosilci dela človeške kulture, ki jo veličastna raznolikost bogati.“ le še je dodal, da tisti, ki se ne more polnopravno posluževati svojega materinega jezika, zaide v hudo krizo istovetnosti.

Poseben del te razstave je bil posvečen Slovincem v Avstriji in Italiji ter njihovim problemom in zahtevam. Kakor je delno razvidno iz objavljene slike, je šlo za razne prispevke k vprašanju etnične strukture Koroške in še posebej k vprašanju dvojezičnih topografskih napisov, poleg tega pa sta na obstoj in problematiko koroških Slovencev opozarjala še gramofonska plošča „Ob Dravi in Zilji“ ter informativni list „Das ist Kärnten“; podobno gradivo, izpopolnjeno z raznimi publikacijami, pa je predstavilo slovensko narodnostno skupnost v Italiji.

Sicer pa je razstava obsegala dokumentacijo še o celi vrsti manjšin in manjšinskih jezikov v posameznih državah Evrope ter je posredovala tozadevno izredno pestro sliko naše celine. Lok je segal od Kelto v kimrijsčine preko Brabant, Bretoncev in Alzačanov do Lužiških Srbov, pa od Laponcev in Schleswiga preko Južne Tirolske do Katalonije in Baskov — skratka bogat mozaik Evrope in luči njenih narodov in narodnosti ter njihovih jezikov in kultur.

Razstava je nalefela v javnosti na živahen odmev. Našteli so lepo število obiskovalcev, med njimi zlasti dijaki in njihovi profesorji; pa tudi tamkajšnji tisk je o razstavi obširno poročal v besedi in sliki.

OF za Koroško, kako so organizirali narodnoosvobodilne odbore po vseh vaseh v Rožni dolini, kako je bilo vse to novarno, kako je bil srečen, ko ga kmet iz njegove vasi, s katerim sta skupaj delala in ki so ga fašisti zaprili in mučili, ni izdal? Naši ljudje so se odlično držali, mi je rekel mojster Weiss, niso bili izdajalci, bele garde pri nas nismo poznali, tudi vsi župniki so sodelovali z nami. Kaj bi na vse to rekel dr. Kirchschläger?

Ali če bi zvedel, da v Kočevju živi Peter Čero, rojen leta 1890 na Mačah v Rožu, in njegova žena Marija, rojena štiri leta pozneje v Svečah v Rožu, ki sta imela dva sinova, Aleksandra in Ivana, in oba sta padla kot koroška partizana? Aleksander je padel novembra 1944 v Rutah pri Stari cerkvi, Ivan pa maja istega leta na Golici. Oba sta v skupnem grobu pokopana v Svečah in oče Peter, ki je bil Malstrov borec za severno mejo, je dobil solze v oči, ko nam je pokazal veliko, uokvirjeno sliko njunega groba. Kaj bi na vse to rekel avstrijski zunanji minister?

In kaj bi še rekel, če bi v zborniku Koroška v borbi, ki je izšel v Celovcu že leta 1951, prebral samo tole iz prispevka Antona Rička: „Oborožena borba se je na Koroškem začela prava prava že leta 1939 in 1940, ko so koroški fantje pobegnili v gozdove in formirali takozvani zoleni kader — prve zametke kasnejših partizanskih enot... V spopadkih z zelenim kadrom so hitlerjevci trpeli občutno izgubo...“

Kajno da počite dejstva, dr. Rudolf Kirchschläger? Zakaj?

Andrej Triler
(itd., Ljubljana, 14. 5. 1974)

Koroškem natančno 40. spominski plošč šteta dve (na rojstni hiši narodnega heroja Franca Pastorka-Lenarta in na Peršmanovi hiši v Podpeci, kjer so Nemci 25. aprila 1945 zverinsko pobili 11-člansko družino, med njimi 7 otrok, najmlajši je bil star komaj 8 mesecev), partizanska spomenika sta prav tako dva (tisti na Rebežu, ki je bil razstreljen, drugi pa stoji na Komlju nad Piberkom). Ogleдали smo si nekaj teh spomeni-

Ministrove laži

Ne glede na avstrijske uradne izjave ne manjka dokazov o dejavnosti partizanov na Koroškem

kov in grobišč. V Zrelcu pri Celovcu so pokopani trije partizanski borci: en Korošec, Friderik Karulo, in dva primorska Slovenci, katerih imeni pa nista znani. Vsi trije so padli v bojih z nacisti 17. septembra 1944, in sicer oba Primorca pod Dvorcom, za Karula pa ni natančno znano, kje. Na centralnem pokopališču Annabichl v Celovcu sta dve partizanski grobišči, čeprav pravijo, da je tam pokopanih še veliko več žrtve nacističnega nasilja. Zanimiv je spomenik prvoborcu Janezu Zupancu, ki je bil rojen 4. aprila 1915 v vasi Obirsko pri Železni Kapli, padel pa je 14. oktobra 1945 nad Šmarjeto v Rožu. „Prvemu koroškemu partizan — Der erste Kärntner Partisane“ piše na

denimo, videl vojno poročilo štaba IV. operativne cone, ki samo za slabe tri mesece v začetku leta 1943 navaja devet partizanskih akcij? Za 28. marec 43., na primer, piše: „Spopad z nemško patrolo v dolini Koprivno. Nemci so bili poginani v beg. Ubila sta dva orožnika, dva ranjena. Pri vseh teh akcijah naši niso imeli izgub.“

In kaj bi rekel minister, če bi spoznal krojaškega mojstra v Celovcu Janeza Weissia, invalida od rojstva, od leta 1909, ko je bil rojen v Šentjanžu v Rožu, in če bi se pogovarjal z njim o tem, kako je prvič dobil stik s partizani maja leta 1943, kako je potem zbral hrano za partizane, kako so ga leta 1944 izvolili v pokrajinski odbor

POŠIROKEM SVETU

PARIZ. — V drugem krogu predsedniških volitev v Franciji je zadnje nedeljo padla odločitev: z malenkostno večino je zmagal kandidat desnice Valéry Giscard d'Estaing, ki je dobil 13,398.413 ali 50,8 odstotka glasov, medtem ko je bilo za kandidata združene levice Francois Mitterranda oddanih 12,957.622 ali 49,2% glasov. Čeprav so splošno pričakovali pičlo odločitev, je vendar presenetilo dejstvo, da je kandidat levice Mitterrand dobil toliko glasov, kot jih napredne sile Francije še nikdar niso imele. Tega dejstva se očitno zaveda tudi zmagovalec Giscard d'Estaing, ki je že izjavil, da bo Mitterrand tudi v bodoče igral pomembno vlogo v političnem življenju Francije.

NEW DELHI. — Minulo soboto se je tudi Indija vključila v tako imenovani „atomski klub“, to je v skupino držav, ki se bavijo s proizvodnjo jedrske energije. Indijska komisija za jedrsko energijo je namreč sporočila, da je Indija izvedla svojo prvo podzemeljsko jedrsko eksplozijo. Predsednica indijske vlade Indira Gandhi je v zvezi z eksplozijo prve indijske jedrske bombe izjavila, da njena država ostaja na poziciji o uporabi jedrske energije v miroljubne namene. V sporočilu za tisk je prav tako poudarjeno, da je poskus namenjen miroljubnim ciljem in da Indija ne namerava izdelovati jedrskega orožja, marveč se nasprotno bori proti uporabi jedrske energije v vojaške namene.

BAČKA PALANKA. — Jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito je v soboto izročil prometno veliki most na Donavi med Bačko Palanko in Ilokom. V navzočnosti 70.000 ljudi je Tito izrazil željo, da bi bil ta most močna vez med narodi Jugoslavije, kakor tudi drugi, ki jih bodo gradili. „Pa ne samo mostovi. V naših mislih, težnjah, delovanju, se moramo zmeraj zavedati predvsem tega, da je treba varovati velike pridobitve NOV in tiste, za katere smo se bojevali pozneje, da bi čimprej privedli našo državo iz zaostalosti.“

STOCKHOLM. — Švedska delegacija na zasedanju mednarodne razorožitvene komisije v Ženevi je ponovno predlagala prepoved vsega kemičnega orožja na svetu. Svoj predlog je Švedska ponovila v trenutku, ko se v Ameriki bavijo za načrti za proizvodnjo novega bojnega plina. Kongres v Washingtonu namreč razpravlja o zahtevi ameriške vojske po proračunskih sredstvih za proizvodnjo popolnoma nove generacije „živčnih plinov“. Poleg tega pa zahteva vojska še sredstva za proizvodnjo takoj imenovanih „binarnih plinov“, ki bi jih bilo zelo težko podvreči mednarodni inspekciji, čeprav so skrajno nevarni.

BEJRUT. — V smislu „maščevanja“ za napad palestinskih komandosov na izraelsko vas Maalot, kjer je zginulo življenje 27 ljudi, je izraelsko vojno letalstvo izvedlo bombne napade na južni predel Libanona; „uspeh“: skoraj sto mrtvih, več sto ranjenih ljudi ter ogromna materialna škoda. Vse kaže, da hoče Izrael za vsako ceno obnoviti svoj „ugled“ močne vojaške države ter izvaja svoje povračilne akcije po zgrešeni nacistični taktiki „sto glav za eno nemško (oziroma izraelsko) glavo“. Libanon pa je Izrael očitno izbral zato, ker meni, da je to najšibkejši člen v arabski verigi. Kajti zdi se, da cilj teh akcij ni več samo kaznovati komandose in preprečevati njihove akcije, ampak preprosto sejati smrt med libanonsko in palestinsko prebivalstvo.

LJUBELJ. — V nekdanjem koncentracijskem taborišču pod Ljubeljem so odkrili spominske plošče internirancem v tržaški Rižarni in taborišču Frascetti-Alatri v Italiji. Na svečanosti je govoril predstavnik republiškega odbora Zveze združenih borcev NOV Slovenije Lojze Bukovec. Med drugim je opozoril tudi na dogodke, ki znova kalijo dobre odnose z Italijo in Avstrijo. Poudaril je, da prav ti dogodki še bolj krepijo enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije.

GORICA. — Kot uvod v mednarodno konferenco o manjšinah, ki bo v dneh od 10. do 14. julija v Trstu, je bila konec minulega tedna v Gorici celodnevna razprava o vprašanju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Italijanski in slovenski strokovnjaki so obravnavali vrsto kulturnih, političnih, gospodarskih in socialnih problemov, ki potiskajo Slovence v podrejen položaj nasproti večinskemu narodu. Predvsem je bilo govora o procesih asimilacije slovenskega življa, razlašanja njegove zemlje in drugih posegih, ki spreminjajo narodnostno sestavo posameznih območij. Predstavniki manjšine so poudarili, da bi nadaljnje zavlačenje potrebnih ukrepov povzročilo nepopravljive posledice.

Prireditve naših dijakov

v znamenju sporazumevanja in sožitja med narodi

Uspela akademija Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, ki je bila minulo nedeljo popoldne v celovski Delavski zbornici, je potekala v duhu sporazumevanja in sožitja med narodi. Tej misli je bila posvečena dekoracija odra (pripravili so jo učenci 7. razreda pod vodstvom prof. dipl. inž. Janeza Oswaldja), ki je poleg evropske zastave simbolično prikazovala mednarodno povezanost; to misel je v svojem pozdravnem govoru naglasil ravnatelj dr. Pavle Zabltnik; in to misel je predvsem izpovedal pestri spored pevskih in instrumentalnih točk ter recitacij.

Med častnimi gosti na nedeljski akademiji slovenske gimnazije so bili predsednik deželnega šolskega sveta deželni poslanec Josef Guttenbrunner, celovski župan Leopold Guggenberger, prelat Aleš Zechner v zastopstvu celovškega škofa, vodja manjšinskega šolskega oddelka okrajni nadzornik Rudi Vouk in strokovni nadzornik dr. Valentin Inzko, jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej in konzul Branko Čop, pomočnik sekretarja za kulturo in prosveto SR Slovenije Peter Winkler in svetnica Lojzka Virič, deželni poslanec Hanzl Ogris, tajnik Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem Blatnik, profesorji ljubljanske univerze ter gimnazijski ravnatelji in kulturni delavci iz Slovenije, predstavniki narodnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev in drugi.

Skupaj s številnimi obiskovalci iz vseh predelov južne Koroške so izpričali zanimanje in povezanost z edino slovensko srednjo šolo, ki je

vso svojo skoraj že dvajsetletno življenjsko dobo obsojena na izključni popoldanski pouk in je zato toliko bolj razumljivo in upravičeno upanje, da bi končno le dobila svoje lasno poslopje. V tem šolskem letu ima slovenska gimnazija prvič tri paralelne prve razrede, skupaj pa 434 dijakov in dijakinj, medtem ko se bo število absolventov z letošnjimi 33 maturanti povečalo že na 367.

V duhu Prešernove izpovedi o sožitju in bratstvu med narodi (toda ne za ceno odtujitve lastnemu narodu in jeziku, kakor je poudaril ravnatelj Zabltnik) je bil sestavljen spored. Prvi del — SOSED, TAKO TE GLEDAM — je poleg pevskih nastopov ter recitacij Meškovičevih „Koroških poti“ in Prešernovega „Orglarja“ obsegal tudi besede, ki so jih o koroških Slovencih oziroma v prid enakopravnemu in mirnemu sožitju v deželi napisali trije koroški nemški avtorji Franz Stimpfl, Hans Piccolini in Helmut

Scharf (vsi so bili navzoči). Drugi del — PESMI NARODOV — pa je v besedi, pesmi in glasbi vsaj za nekaj trenutkov pričaral pred oči in ušesa obiskovalcev idealno podobo tistega medsebojnega sporazumevanja, razumevanja in sožitja, ki si ga, na primer na Koroškem, danes žal samo želimo, ne moremo pa se ga tudi že veseliti.

Kar 14 narodov oziroma jezikov je združeval spored, ki so ga dijakinje in dijaki slovenske gimnazije izvajali v otroškem, mladinskem, dekliskem in mešanem pevskem zboru (pod vodstvom prof. Jožka Kovačiča) ter solističnih nastopih. Namenoma ne navajamo posameznih imen, marveč velja za vse sodelujoče, da so nam pripravili prijetno presenečenje ter zaslužijo za svoje izvajanje prisrčno zahvalo.

Naj jim bo v priznanje tudi zavest, da so na svoji prireditvi demonstrirali — za današnje stvarnosti sicer še nekoliko preveč idealizirano — resnično združeno Evropo, precej širšo od tiste, ki jo simbolizira zastava z dvanajstim rumenimi zvezdami na temnomodrem polju. Svoj prispevek pa so dali tudi k uresničevanju želje, naj bi bila Koroška „vzor združene Evrope v malem“; vendar bo morala svoj prispevek dati tudi druga stran, ker bo sicer želja ostala samo želja.

Bogata publikacijska dejavnost

Slovenske akademije znanosti in umetnosti

V okviru bogate in razvejane dejavnosti Slovenske akademije znanosti in umetnosti brez dvoma zavzema posebno mesto publikacijska aktivnost. Vsako leto izda SAZU celo vrsto najrazličnejših publikacij, ki gredo potem v širni svet, kjer pričajo o dosežkih slovenske znanosti in umetnosti.

Med njenimi novjšimi knjigami je 300 strani obsejoča razprava, v kateri je Marija Klemenčič obširno prikazala biblioteko in publikacije SAZU v obdobju 1952—1971. Ze bežen pogled v to publikacijo pokaže, kako bogata je tovrstna dejavnost in kakšen korak naprej je na tem področju napravila najvišja znanstvena ustanova slovenskega naroda.

Vsako leto pride v biblioteko SAZU povprečno 9000 knjig oziroma letnikov revij. Celotni knjižni fond, ki je v letu 1951 znašal okrog 22.000 enot, je do leta 1971 narasel na skupno 172.832 enot (167.263 knjig in letnikov revij, 671 mikrofilmov, 69 konvolutov rokopisov, 1589 geografskih kart, 67 gramofonskih plošč ter 3173 fotografij in reprodukcij). V omenjenih dveh desetletjih je SAZU sama izdala že 212 publikacij, ekspedit akademskih publikacij, ki je leta 1951 znašal 8166 enot, pa se je dvignil v letu 1971 že na 19.465 enot (od tega je šlo v zameno 10.677 enot, v dar ali recenzijo 3614

in v prodajo 5174 enot). Posebno uspešno je SAZU v omenjenem obdobju razvila in razširila tudi zamenjavo: leta 1951 je pošiljala svoje publikacije na 319 naslovov doma in v tujini, leta 1971 pa že na skupno 1313 naslovov, od tega 219 v Jugoslaviji ter 1094 v 79 državah sveta.

Tudi v zadnjem času je pri SAZU izšlo lepo število publikacij. To je predvsem Letopis za leto 1972, ki podrobno prikazuje dejavnost posameznih institutov, zavodov in odborov akademije. Josip Zontar je objavil zanimivo razpravo „Obveščevalna služba in diplomacija avstrijskih Habsburžanov v boju proti Turkom v 16. stoletju“ z zelo obširnim povzetkom v nemščini ter seznamom osebnih in krajevnih imen in slovarčkom turških izrazov. V bogato ilustrirani 500 strani obsegojoči knjigi je Stanko Škerlj opisal zgodovino italijanskega gledališča v Ljubljani ter obdelal kroniko italijanskih gostovanj. Sistematičen prikaz pomorskega civilnega oziroma gospodarskega prava je dal Stojan Cigoj v svoji razpravi „Pomorsko pravo Jugoslavije“. V okviru „Kataloga favne Jugoslavije“ sta izšla dva nadaljnja zvezka, posebno izdatna pa je bila založniška dejavnost oddelka za prirodoslovne vede, kjer je bilo v zadnjem času objavljenih kar osem raznih razprav.

Obveznost, ne dobra volja

Manjšinski problem na Koroškem se utegne, kot je pokazala razprava v koroškem deželnem zboru, spreleviti v hvaležen predmet medsebojnih strankarskih obtoževanj, torej v predmet predvolilne kampanje za deželne volitve l. 1975. Na to resnico je opozoril tudi novi deželni glavar Wagner.

In vendar so polemični glasovi v vrstah krščanskodemokratske in svobodnjaške opozicije kot tudi nesprenna obramba socialistične večine znova pokazali vso bedo tistega, kar bi nekdo rad prikazal pred svetovno javnostjo kot skrb za manjšine v republici Avstriji. Slišali smo „dobronamerne nasvete“ manjšini, naj si raje „poišče prijateljev doma“ kot v tujini, pri čemer je za te govornike Jugoslavija za koroške Slovence tuja dežela kot na primer Senegal. Nekdo je govoril celo o „defamiranju Avstrije v Jugoslaviji“, pri čemer je bržkone mislil objektivno prikazovanje dejanskega položaja slovenske in hrvaške manjšine v jugoslovanskih uradnih izjavah in v tisku, še posebej pa v znanem pododboru OŽN za odpravo vseh oblik rasnega zapostavljanja. (Pri tem je zanimivo, da bi si vodstva posameznih strank in s tem tudi člani deželnega zbora lahko prisrbeli avtentične zapiske o govoru jugoslovanskega delegata in o razpravi o njem.)

Vodilna stranka v deželnem zboru, socialistična, je ponovila stališče, ki ga je v bistvu že formirala po zadnjih občinskih volitvah. Deželni glavar Wagner je, delno tudi zaradi neposrednega vprašanja poslanca ljudske stranke Schumija, ali so socialisti pripravljeni spreminiti zakon o uvedbi dvojezičnih napisov v 205 južnokoroških krajih in zaselkih, odgovoril, da je reševanje manjšinskih zadev zvezna stvar in da Koroška samo lahko „ponudi svoje dobre usluge“. Osebo se bo potrudil spraviti koroške stranke za „okroglo mizo“, kajti če ne bodo „vse strani pripravljene na kompromis“, bo status quo v manjšinskem vprašanju trajal še desetletja. Zato naj bi „manjšinski problem odstranili iz dnevnih političnih sporov“.

Pogovori za „okroglo mizo“ naj bi, kot to glosira Kärntner Tageszeitung, odpravili nezaupanje med obema narodoma in zboljšali klimo. Zato tudi visi nagla rešitev, ki jo zahteva posebno ljudska stranka, v zrak. Vendar bi Wagner rad pritegnil poleg predstavnikov strank in slovenske narodne skupnosti tudi — Kärntner Heimatdienst, torej organizacijo, ki si je — v sedanji ali prejšnji obleki — prizadevala, da bi čimprej likvidirala manjšino in s tem opravila svoje velikonemško, germanizatorsko poslanstvo. Take pogovore v imenu koroške javnosti pa manjšina odločno odklanja, ker je očitno, kam bi lahko pripeljal kakršenkoli „kompromis“.

Tak razvoj seveda omogoča, da se odločitev zavlačuje in da lahko razlog za to slednjič celo zvale na — manjšino. Se več. Socialistična stranka, ki je svojčas naredila veliko napako že s tem, ko je privolila v možnost noveliranja obstoječega zveznega zakona o dvojezičnih napisih, si sedaj lahko v primeru neuspeha — umije roke ...

Pri teh računih pa, kot večkrat doslej, ne upoštevajo resnice, da državna pogodba kot mednarodni dokument postavlja zahteve, ki so formulirane v členih, in da ji ni prav nič mar, ali so v skladu „z željami in težnjami“ večine, pa naj bo to koroška ali zvezna, vseavstrijska. Tu se skratka ni mogoče igrati z demokratičnim odločanjem. Res je sicer, da bi morali večinski narod in njegove politične ustanove v duhu idealov 20. stoletja že sami po sebi, brez mednarodnih obveznosti in pravnih sredstev nekakšne prisile, upoštevati manjšino in jo varovati nasilja v kakršnikoli obliki. Toda če tega ne čutijo kot svojo internacionalno, humano dolžnost, potem je pač treba vztrajati pri mednarodnih obveznostih.

V tem kontekstu seveda zvane izjave šefa avstrijske diplomacije dr. Kirchschrägerja v pogovoru z dnevnikom Kleine Zeitung, da bi morala biti rešitev na Koroškem v skladu z državno pogodbo, ki pa bi jo hkrati moral sprejeti in odobriti večinski narod, kot miniranje obveznosti, če namreč upoštevamo sedanji položaj in odpor velikonemških sil proti pravicam manjšine nasploh.

Srečko Panič
(Večer, Maribor, 14. 5. 1974)

TONE SVETINA

229

UKANA

TRETJA KNJIGA

Takoj je dojel, da hočejo s tema dvema prodoroma uničiti štab, da bi se maščevali za to, ker je malo manjkalo, da niso v Gorici zleteli v zrak.

Toliko da ni pobesnel ... Toda ni utegnil premišljati, samo praznil je šaržer za šaržerjem in streljal po policiistih, brž ko so se pokazali izza dreves. Moč avtomatskega orožja štabovcev in gostota ognja sta zaustavila nagli nemški prodor.

Med rezgetanjem konj, zvenčanjem razbitih stekel in piskanjem krogel so odmevala povelja kakor divji kriki.

Polde, Strela in Blisk so ostali na položaju med mitraljezi, ki so štitičili odstopnico. Nenadoma je skupini policistov uspelo prodreti visoko v gozd in udariti z boka. Ko se je Blisk ozrl, je videl podplate štabovcev, ki so naglo bežali za Lazarjem. Vsa množica se je porazgubila v gozdu. Stekel je tudi sam, kar so mu dale noge. Gozd je bil vsevpred pregažen, kot bi bila drvela skozenj čreda peganjane divjadi. Tekli so kot po taktu bobnov. V mrzlo jutro so se svellikali zlati našitki od polkovnika do poročnika, drug je bil urnejši od drugega. Blisk je bil mlad, slok in močan. Volja, da bi živel, mu je pomagala. Kmalu je dohitel bežeče in jih tudi prehitel. Ustavil se je šele ob Poldetu, ki je podpiral Strela. Ta si še ni bil pozdravil polomljenih nog. Strmina z ledenim kamenjem ju je zaustavila. Polde je krep-

keje poprijel Strela pod pazduho. Z združenimi močmi so se umaknili sikajočim izstrelkom.

Po polumem begu so se zasopli ustavili na skalni pregradi, kjer je Lazar postavil nov položaj. Iz kotanje pod njimi so se iz zasneženega gozda dvigali dimni stebri in plapolajoči ognji. Nedavno zgrajeno zavetje štaba, o katerem so mislili, da bo vzdržalo in ostalo skrito do konca vojne je gorelo. Prameni črnega dima so se razblinjali v vetru, ki je prav do sem prinašal kosme saj.

Nemcev ni bilo za njimi. Pokalo pa je na vseh štirih straneh. Lazar je vedel, da se brigade branijo in se počasi izmikajo iz nemških klešč. Tudi ta nenadni napad jih ne bo pregnal z osvobojenega ozemlja! Upal je, da bodo v nekaj dneh pognali sovražnika iz Trnovskega gozda nazaj, na izhodiščne položaje.

23

Po štirih mesecih preiskovalnega zapora in življenja med medvedi, kot so stražarji imenovali zapornike, Gorazdov duh še ni klonil. Spraševal se je, ali ga je spravila v godljo premišljena igra majorja Wolfa ali še koga drugega, ki se na račun njegove aretacije skriva in varuje svojo kožo. Najbolj ga je zbolelo prvo srečanje z zasliševalnim oficirjem. Z nekaj psovskami mu je strgal oznake kapetana-komisarja z rokava in zvezdo s kape ter ga naglal z gestapovcem. „Kdor je osumljen, še ni kriv,“ ga je opozoril Gorazd. Žalostno je ugotovil, da se napovedi majorja Wolfa uresničujejo druga za drugo. Tako je lastne ljudi spoznal tudi z druge strani. Bolje bi bilo, da jih nebi. Skušal jih je razumeti pri njihovem težavnem in odgovornem delu, saj so morali dan za dnem iz najbolj zakrknjenih sovražnikov revolucije iztiskati priznanja in prek njih odkrivati še druge vrinjence, ki so bili povod za nešteto

žrtev. Ni jih pa mogel razumeti, ko so hoteli, da bi priznal reči, o katerih se mu ni niti sanjalo.

Životaril je v bedni celici iz brun, podobni partizanskemu skrivališču, pogreznjenemu na pol v zemljo. Tolažil se je z upanjem, se mora slej ali prej izkazati njegova nedolžnost. Že prve dni aretacije je spoznal, da ga imajo nekateri za nevarnega agenta, ki mu ne morejo zlahka doživeti. Zaslišal ga je tudi Maks. To je bil bolj pogovor kot zaslišanje. Gorazd mu je opisal vse svoje življenje od otroških let, mu obrazložil, kaj ga je kot železarja privedlo v partijo, kako je vstopil med partizane, kod je hodil in partizanal.

„To, kar si mi povedal, dragi Gorazd, je lahko vse res,“ je odgovoril Maks. „Lahko pa je tudi lepo izmišljena zgodba. Nekatere reči s terena te hudo obremenjujejo. Mnogo neprijetnih dejstev govori v tvojo škodo in v prid tistih, ki te imajo za Wolfovega agenta. Ne samo to, da si se udeležil sestanka z Nemci, tu so še druge obremenilne okoliščine. Na primer, da nisi prišel na sestanek v vilo, kjer so bili pobiti skoraj vsi udeleženci.“ Potem mu je Maks povedal neko ime in ga povprašal, kakšen je bil ta človek.

„Sprva je bil dober, vzdrževal je za nas zveze z mestom, potem pa je postal slab!“

„Kako slab?“ je vprašal Maks.

„Nismo se več zanesli nanj.“

„Ker ni imel ničesar več povedati,“ ga je dopolnil Maks in nadaljeval:

„Odkrili smo, da je bil nevaren gestapovec. Na vesti je imel izdajo treh organizacij Osvobodilne fronte, nekaj ljudi je bilo zaradi njega ustreljenih, še več odpeljanih v koncentracijska taborišča. Na vprašanje zasliševalca je povedal, da si bil ti njegov nadrejeni in da je od tebe jemal naloge.“

Lepa prireditve materam v čast

Na materinski dan v nedeljo 12. majnika, so člani Slovenskega prosvetnega društva „Radiše“, kot običajno tudi letos, pripravili pestro kulturno prireditev, s katero so hoteli počastiti matere, hkrati pa posredovati nekaj tiste kulture, katera je na Radišah že desetletja živa in ki ima glavne zasluge za to, da nosijo Radiše tudi danes še povsem slovenski pečat.

Spored te prireditve je demonstriral živo in vsestransko kulturno delo v društvu samem, pokazal je tudi odprtost domačih prosvetašev na zunaj. Prireditve, katere se je udeležilo nepričakovano veliko število ljudi, je otvoril moški zbor s karško himno „Nmaj čriez jizaro“. Nato so pod vodstvom domače učiteljice Nežike Povše nastopili najmlajši s petjem. Anamarija Woschitz, Ani Wrulich in Eva Hribernik pa so z ljubkimi verzmi počastile svoje in vse druge matere. Nato so nastopili večji otroci, poredni „Radiški fanije“, ki so poleg hrvaške „Na Kordunu“ (v kateri sta se kot solista prvič predstavila Foltej Tolmajer in Andrej Einspieler) zapeli še tri fantovske pesmi. Tako so hoteli mamice spomniti tudi na tista leta, ko so mamice postajale. Mešani zbor, ki ga je vodil tov. Šimen Wrulich je nato z ubranimi glasovi zapel štiri materinske oziroma rodoljubne pesmi.

V gosteh pa so bile na Radišah

tokrat gojenke gospodinjske šole v Št. Rupertu pri Velikovcu s predstojnicami. S tem, da so prinesle nekaj točk iz programa letošnje zaključne prireditve, so zelo uspešno pomagale popestriti in obogatiti spored materinske proslave SPD „Radiše“. Poleg petja in rajanja so uprizorile še igrano „Prisegam“, s katero so med občinstvom takoj vzbudile, zlasti s predvajanjem pozornost in občudovanje. Predvsem je presenetila igralka, ki je igrala pretresljivo-tragično vlogo nore Klare. A tudi obe mladi služkinji sta zelo posrečeno podali vlogo ošabnih, nekoliko prihrkanih mladoletnih deklin. Sploh je treba reči, da so na

fo uprizoritev lahko ponosni režiser in igralka.

Prireditve je zaključil zopet domači moški zbor. Domači g. župnik pa se je kot spremljevalec dela domačega društva zahvalil v imenu občinstva domačinom in gostom za lep popoldan.

Ta prireditve je tudi jasen odgovor tistim, ki skušajo postavljati našo kulturo v neko „pravo luč“ in ji podtikavati neodgovorno, slepeče folklorno izživiljanje. Žalitev je za radiško društvo, za gospodinjsko šolo v Št. Rupertu in za vsa druga aktivna prosvetna društva, ako jim kdo skuša očitati, da nimajo „jasnega pogleda za pomen in namen kulturne aktivnosti“. Vedno so vedeli naši ljudje, ki se pod dostokrat najtežjimi pogoji učijo iger, petja in pripravljajo druge prireditve, čemu se trudijo in to vedo tudi še danes. Tako močno pogrešan „enotni koncept“ pa bo le težko izdelati, kajti pogoji za delo so iz kraja do kraja različni. Tlačenje vsega v nek enotni modul pa bi brezdvomno terjalo nove izgube. (Taki, ki se v modul ne dajo stlačiti, se namreč od gotovih krogov po navadi kaj kmalu odpišejo in ožigosajo kot odpadniki). Sicer pa tisti, ki terjajo takšen koncept, tudi le govorijo in pišejo o „konceptu“; ni pa še bilo od njih zvedeli kakih konkretnih zamisli.

oto

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo 26. maja 1974 ob 20. uri v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku.
Gostuje: Moški pevski zbor „VRES“ iz Prevalj.

Ljubitelji slovenske pesmi pri srčno vabljeni!

O d b o r

Vstopnice v predprodaji po šil. 15.-, pri večerni blagajni po šil. 20.-.

Bergova galerija v Pliberku spet odprta

Preteklo nedeljo so v Pliberku spet odprli likovno galerijo Wernerja Berga. Razen tega pa so — kot smo že poročali — odprli v prostorih pliberške farne dvorane še posebno razstavo umetnika Berga ob njegovi 70-letnici.

Prejšnjo sredo je pliberški župan vabil predstavnike tiska v razstavne prostore, kjer so si pod vodstvom prof. Wernerja Berga ogledali obe razstavi.

Posebna razstava, ki je posvečena 70-letnici umetnikovega življenja, je za ljubitelja Bergove likovne umetnosti enkratno doživetje. To že z vidika razporejenosti posameznih slik, ki harmonično dopolnjujejo ena drugo, posebno namestitvev umetnikovih skic, ki jih obiskovalec lahko vidi tudi v dokončni umetniškovi izdelavi. Torej je obiskovalcu dan tudi vpogled v razvojne faze od nastanka skicnega zapisa do izdelanega izpovednega motiva. Prof. Berg je naglasil, da je predstavitev skice skupaj s sliko važnega pomena, ker pravzaprav oboje predstavlja umetniška prijava, ki se čestokrat v enem in istem motivu bistveno razlikujeta. Vizualni vtis je mnogokrat umet-

niško tako močan, da ga kasnejša reprodukcija ne izraža. Je pa stvar seveda lahko tudi obratna, namreč, da umetnik žele v ateljeju najde tisto, česar s skico ni našel. Posebno razveseljivo je, da so v posebni razstavi videti pretežno nova dela umetnika, ki sicer s svojim znanim umetniškim stilom obiskovalcu odpira nove razsežnosti njegovega umetniškega sveta. Kakor umetnik sam pravi, je ta njegov motivni svet zanj neizčrpen.

V posebni razstavi je skupno razstavljenih 76 slik različnih formatov in tehnik in 45 skic iz let 1973 in 1974.

Pravtako deloma na novo razporejeni so tudi eksponati v stalni Bergovi galeriji, v kateri so z letošnjo otvoritvijo dodali še dva razstavna prostora, tako da je v galeriji zdaj razstavljenih skupno 166 eksponatov. V tem kratkem poročilu seveda ni možno podati vseh vtisov, ki jih dobi človek ob obisku obeh razstav. Tu lahko le poudarimo, da vsakomur priporočamo ogled Bergovih razstav v Pliberku.

Suha

V začetku maja je sklepal suški občinski odbor o izrednem proračunu za leto 1974. Soglasno je sklenil zgraditi cesto iz Potoč v Libeliče. Stroški bodo znašali okrog 860.000 šilingov. Župan je vedel poročati, da je iz izrednega proračuna 1973 ostalo še 380.000 šilingov, ki jih hočejo uporabiti v tem letu. Ker vemo, da je v občini velika stiska z denarjem, nam je vsekakor

nerazumljivo, kako se more pozabiti na tako veliko vsoto. Prav buhtalsko je bilo tudi zadržanje raznih funkcionarjev ŌVP, ko so obravnavali prošnji slovenskega zastopnika v občini Janeza Kolterja, naj dovolijo Katoliški izobraževalni zvezi v Celovcu, da prireja v praznem, dvorani sličnem prostoru suške požarne brambe, izobraževalna predavanja. Treba je še dodati, da se je celotna ŌVP z županom Skublom vred, ki je sicer slovenskega porekla, pač pa se na vse pretege brani, da bi to kdo odkril, (le njegov jezik ga izdaja!) v volilnem boju za občinske volitve, zavzemala za popolno izkoriščanje omenjene dvorane, da je pa prav sedaj, ko je zanj zaprosil Slovenec, zaprla oči in ušesa po starodavni metodi. Njihovega ljubljence — Schloßkapelle — pa le niso mogli pustiti zunaj, posluževali so se celo laži, češ da premoženje te organizacije itak pripada občini (kar pa ni res! Naj zavijeta Skubl in Hirm, ki mata večkrat skupne opravke v Celovcu ob priložnosti na varnostno direktijo). Schloßkapelle igra v dvorani naprej, vsi ostali občani pa smejo godbo poslušati od zunaj.

Med drugimi točkami, o katerih so soglasno sklepali, je bilo na sporedu še vprašanje dodatne gostilne na Suhi. Županov brat, Štefan Skubl hoče poleg Hartlna še svojo gostilno. Občinstvo je pričakovalo, da bo prišlo, kot pri vseh drugih točkah do uporabe ŌVP-jevske absolutne večine. Toda komaj je župan Skubl popustil vajeti (ni se smel udeležiti glasovanja, ker je šlo za brata), si frakcija ŌVP ni bila več enotna. Devet odbornikov je glasovalo proti koncesiji, štiri za, eden pa ni glasoval.

Tudi izgradnja ceste na Šmarjeto je bila predmet daljše razprave. Mirko Kert je v imenu EL pozdravil predlog odbora za gradnjo, kajti s tem bo končno le realizirano to, za kar so se slovenski odborniki potegovali že lansko leto. Gradnja ceste, ki bo stala 2 do 3 milijone šilingov, je bila soglasno sklenjena. Tudi o izgradnji vodovodne napeljave na območju Vidre vasi in Doba so dolgo razpravljali. Omenili so pomanjkanje vode, visoke stroške in pomanjkljivo zanimanje občanov v Dobu. Pri tem je prišlo tudi na dan, da še ni točne kalkulacije glede potrebnih del. Končno so se zedinili za izgradnjo vodovoda do Vidre vasi, v smeri

naprej pa je še vse nejasno. Števec za porabo vode za bazene, občina za zdaj ne bo predpisovala. To točko so odborniki spet vzeli z dnevnega reda.

Glede nakupa zemljišča za novo športno igrišče je bilo sklenjeno, da občina prevzame polovico stroškov, ako dežela prispeva drugo polovico.

Na zaključku seje so še sklenili povišati vstopnino v Bergovo galerijo v Pliberku. Odrasli plačajo 15.—, otroci in mladina do 18. leta pa 5.— šilingov vstopnine.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

„Seveda je prejemal naloge, toda kakšne!“ je ugovarjal Gorazd. Sedaj je vsaj približno vedel, od kod glavne oblozbe.

Dalje mu je Maks očital, da ni javil, da se je pri sestri sestral z Doris. Vsi drugi pa niso mogli razumeti, zakaj naj bi ga bil major Wolf izpustil, potem ko so vse druge ustrelili.

Z Maksom se je dalo govoriti, drugače pa je bilo z zasliševalci, ki so ga potem dobili v roke. Zasliševal ga je, kdor je ulegnil, ene in iste stvari so ga spraševali po stokrat in mu nastavljali past, da bi se zarekel. Uporabljali so metode, ki jih je Gorazd poznal, saj se je bil srečal že s policijo prejšnje države.

Kdo ve kolikokrat so mu na lep ali grd način predlagali: „Ni vredno, da tajiš; človek, ki si mu dajal naloge, je vse priznal, zato priznaj tudi ti, če nočeš, da bomo tudi proti tebi uporabljali sredstva, da boš govoril.“

Ni se bal njihovih groženj. Vztrajno je zatrjeval, da ni kriv, in prosil, naj ga obravnava partija, ker da je njej odgovoren. Vendar so še in še drezali vanj, držeč se šablonskega postopka.

„Ali so te Nemci ujeli?“

„Da, ujeli so me.“

„Kdo je največji sovražnik fašizma?“

„Mislim, da smo mi, komunisti.“

„Ali Nemci pobijejo ujete partizanske komisarje?“

„Pobijejo ali ne. Poznam nekaj primerov, ko ujetih niso ustrelili.“

„Zakaj jih ne ustrelit?“

„Najbrž imajo za to različne razloge. Ta si mi tudi različno razlagamo. Morda nekatere spustijo celo zato, da prikrijejo druge.“

„Ne oddaljuj se od vprašanja. Živ ostane tisti, ki podpiše, da bo delal zanje, ali pa je že bil njihov agent. Ti si

ostal živ, poskrbel si tudi za to, da je izginila priča. Za nas si gestapovec.“

„Dokažite mi, da sem. Če sem storil en sam korak v škodo partiji in revoluciji, mi sodite. Obesite me na prvo vejo. Če nisem ničesar zagrešil, me spustite in mi privoščite mir.“

„Ti nam dokaži, da nisi kriv. Zapri smo te zato, da boš to dokazal in če nam ne dokažeš, si kriv.“

„Dobro, v nemških rokah so bili tudi mnogi drugi. Celo voditelji partije. Ali so potem vsi gestapovci? Jaz se nisem nikoli pogajal z Nemci na lastno pest. Tudi nisem bil v Davči, ko se je major Wolf pogajal z našimi predstavniki pokrajinskega vodstva in štaba alpske cone. Nisem dal svojih slik za legitimacijo. In ne seznama, koga naj Nemci izpustijo iz Begunj. Na podlagi tega seznama so mnogi izginili v taborišča, a nihče ni bil izpuščen...“

Ob takih primerih, ko je zaslišani obtoževal, ga je zasliševalec grobo prekinil. „Mi smo tu zato, da zaslišujemo, in ti, da odgovarjaš. Prav nič nas ne mika poslušati tvoja predavanja. Zakaj te je major Wolf izpustil in zakaj si sprva trdil, da sta pobegnila s sojetnikom?“

Jezin in razočaran nad vsem je Gorazd ponovil misel: major ga je izpustil, da bi na lastni koži spoznal, da se policija ne razlikuje od policije, da bi se razočaral nad lastnimi ljudmi, ki naj bi ga tudi ubili...“

S tem jih je užalil. Če že za drugo ne, bi za te besede zaslužil strel, so mu rekli, nekateri pa so menili, da bi ga bilo treba pošteno prelepsti. On pa je vztrajno pravil: „Zelim, da mi sodi partija. Nikogar ne prosim milosti, želim samo pravico. Dajte me pred sodišče.“ Odgovarjali so mu: „Zate smo partija mi, samo z nami se boš pogovarjal in z nikomer drugim. Vse, kar se bomo pogovarjali, bo ostalo med temi stenami.“

Kmalu je uvidel, da nimajo proti njemu prav nič oprjeljivega. Povezovali so ga z vsemi izdajami v diviziji, z majorjem Hrastom in njegovo skupino, ga zasliševal o Doris in nekaterih ljudeh, ki so dali o njem obremenilne izjave in so bili že zdavnaj mrtvi.

Polagoma so mu začeli živci pešati. K temu so pripomogle neprespane noči in lakota, umazanija in uši... in nazadnje tudi odmevi strelav od vsepovsod.

V megljenih, brezupnih dneh, ko mu nihče ni verjel, se ga je začela lotevati misel na samomor... Zdj nekateri že iz prestiža žele, da bi priznal... Kako razčistiti zmož, ki je v ljudeh in ne v dogodkih? Kje je zdaj partija, zakaj ga pusti toliko časa trpeti po krivici? Kje je človečnost? V njem so začele ugašati resnice, v katere je sveto verjel in o njih govoril borcem. Kaj je z besedami Marxa in Lenina? Začel je razumevati možnost, da človek iz obupa prizna tudi tisto, česar ni kriv, samo zato, da bi bilo čimprej vsega konec. Toda pri njem ne bodo tega dočakali!

V uri omahovanja in žalosti ga je obiskal Blisk. Z njim je svoj čas sodeloval pri odkrivanju gestapovske mreže, skupaj sta naletela na Ano in nekaj belogardistov. Blisk je bil edini, ki mu je ponudil roko in ga ni zatajil, kot večina ljudi zataji prijatelje v nesreči. „Gorazd, vztrajaj!“ mu je dejal. Blisk je vedel, da Gorazd ni kriv, toda on ni odlašal. Bil je prepričan, da je nesrečnež žrtev igre gestapa ali pomote.

Zaupno mu je povedal, kar mu ne bi bil smel: tisti, ki ga je spravljal sem z izjavo, da je od njega dobival naloge, je bil na begu ubit. To da je bil njegov zadnji stavek, preden je skočil skozi okno in ga je pokosil rafal stražarja. Ta lovek, je dejal Blisk, je bil Ano povezal z Osvobodilno fronto in jo spravljal v partizane. Svetoval mu je, naj ne podleže izkušnjim odprtim oken. Naj vztraja in vzdrži, naj si ne sodi sam, ko ni kriv. Predlagal mu je, naj se rešuje z razu-

Jeseniški kulturni delavci obiskali Koroško

V okviru rednega kulturnega sodelovanja med Kulturno umešnim klubom „Tone Čufar“ na Jesenicah in Slovensko prosvetno zvezo, so minulo soboto gostovali na Koroškem književniki in ženski pevski zbor z Jesenic. Prireditev je bila pri Kovaču na Obirskem in sicer v organizaciji Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli.

Medtem ko je ženski pevski zbor z Jesenic prišel direktno na Obirsko, so književniki in kulturno politični delavci z Jesenic in Radviljice prišli na Koroško že dopoldne in se najprej ustavili na sedežu Slovenske prosvetne zveze, kjer so se s predstavniki le-te pogovarjali o nadaljnjem sodelovanju, zlasti pa o trenutni narodno politični situaciji koroških Slovencev. Zatem so se preko Vesel, kjer so se ustavili v gostilni Wutte po domače pri Urančkarju, napotili na Obirsko. Tam jih je pričakal pesnik Valentin Polanšek, ki jih je najprej povabil na svoj dom, nato pa so se napotili v gostišče pri Srienču, kjer je bil razgovor med koroškimi in jeseniškimi literati. Na dnevnem redu je bila zelo pomembna točka in sicer priprava antologije slovenske književnosti na Koroškem. Knjiga naj bi izšla v okviru založniškega programa kluba „Tone Čufar“, ki je pod naslovom „Mala Čufarjeva knjižica“ doslej izdal osem knjig — med njimi tudi pesniško zbirko Andreja Kokota. S tem v zvezi se je razvila živahna diskusija in se je tozadevno najprej postavilo vprašanje, katero obdobje naj bi antologija zajela. Sogovorniki so prišli do soglasnega sklepa, namreč, da

naj antologija zajame celotno slovensko književnost na Koroškem. Ob koncu razgovora so se dogovorili, da bo priprava antologije izvedla Slovenska prosvetna zveza.

Kot že zapisano, je zvečer pri Kovaču bil kulturni večer na kate-

rem je nastopil ženski pevski zbor z Jesenic in recitatorja, Magda Flander in Borut Jerovšek, ki sta predstavila partizanskega pesnika Miha Klinarja. Goste pa je uvodoma pozdravil ženski kvintet z Obirske, Valentin Polanšek pa je v imenu „Zarje“ spregovoril besede pozdrava, medtem ko je v imenu gostov spregovoril Joža Varl, ki je naglasil trajno prijateljsko vez med jeseniškimi kulturnimi organizacijami in Slovensko prosvetno zvezo oziroma njenimi včlanjenimi organizacijami. Joža Varl je koroške književnike in kapelške prosvetaše povabil na protioisk na Jesenice.

Z obiskom jeseniških gostov na Obirskem smo doživeli izredno lep kulturni večer. Pesmi Mihe Klinarja so med številnim občinstvom v dvorani pri Kovaču našle izredno pozornost in navdušenje. Tudi ženski pevski zbor z Jesenic, ki ga vodi prof. Milko Škobrne je s svojo visoko pevsko kvaliteto navdušil in je moral ob koncu dodajati.

Slovensko kulturno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo 26. maja ob 20. uri v občinskem kulturnem domu v Ločah.

Gostuje: Moški pevski zbor Jeklar z Jesenic in operna solista Jaka Jeraša in Andrej Kosem.

K številni udeležbi vabi

društveni odbor

V Vrbsko jezero spustili novo motorno ladjo

Minuli petek so v mestni ladjedelnici v Celovcu spustili v jezero novo motorno ladjo, ki jo bodo krstili na ime „Kärnten“. Skromni slovesnosti so prisostvovali celovški župan Guggenberger, člani mestnega senata, člani odbora Mestnih podjetij in generalni direktor ladjedelnice v Linzu, ki je zgradila ladjo, komercialni svetnik Peterseil. V kratkem nagovoru je referent

Mestnih podjetij inž. Wenig izrazil pohvalo ladjedelnici iz Linza, ki so zgradili ladjo, prav tako pa tudi uslužbencem celovške mestne ladjedelnice. Nova motorna ladja je z njenimi 38 metri dolžine največja na Vrbskem jezeru. Na njej

Avstrijsko-jugoslovansko društvo v Celovcu vabi na

IZLET V MEŽIŠKO DOLINO

v četrtek 13. junija. Zbirališče ob 8. uri pred Domom glasbe v Celovcu. Na sporedu je ogled študijske knjižnice na Ravnah in obisk tovarne „Gorenje“ v Velenju, ki izdeluje gospodinjstvene in druge električne izdelke. Vozni stroški znašajo za člane 30, za nečlane 50 šilingov. Prijave pošljite do 30. maja na naslov: 9021 Klagenfurt, Postfach 134.

bo prostora za 395 oseb. Ladjo žene dva Mercedesova motorja, vsak po 145 konjskih sil. Skupna cena ladje znaša 8,6 milijona šilingov.

Avstrijski narodni cirkus bo v kratkem obiskal Celovec

V dneh od 31. maja do 4. junija bo v okviru svoje velike turneje po Avstriji gostoval v Celovcu Avstrijski narodni cirkus (Elfi Althof-Jacobi), ki bo na sejemske razstavišču razpel svoj šotor, v katerem je prostora za 3300 oseb. Tako bomo tudi na Koroškem spet imeli priložnost, videti in občudovati vrhunske dosežke cirkuške umetnosti.

Spored obsega dolgo vrsto najrazličnejših atrakcij: Wilhelmos Voss nastopa z mešano skupino zveri (6 tigrov, 4 levi in 2 medveda) ter s skupino afriških slonov; Taras Bulba se predstavi s 7 tigri; Miss Offilla izvaja svoje spretnosti na navpični vrvi; mojstrovine žonglerstva demonstrira Vinicio Chiesa; romunski krotilec živali pokaže sposobnosti medvedov; Lora Eston predstavi govorno čudo — papigo; Helmut in Irmgard Rudat predvajata „visoko žolo“ jahanja in konjskih dresur; Sergiu Dermenji in njegova žena nastopata z revijo 40 vrst živali vse od opic in mačk preko golobov in zajcev do lisice in podgan; „letečo umetnost“ visoko pod kupolo izvaja skupina THE FLYING LEOTARIS; posebna atrakcija je žirafa Maryland, za zabavo pa skrbijo za sleherni cirkus nepogrešljivi klovni. V odmoru vabi cirkus na ogled zanimivih živali, poleg tega pa predstavlja tudi še folklorno skupino iz Maroka.

Torej: od 31. maja do 4. junija bomo v Celovcu spet videli pester spored atrakcij, ki jih lahko nudi cirkuška umetnost mednarodnega slovesa.

Gradbeni urad za ceste v Beljaku hkrati zbirka umetnin

Prejšnji četrtek 9. maja je referent za gradnje cest, deželni svetnik Stefan Knafl, zastopnikom koroškega tiska in javnega življenja predstavil notranjo umetniško ureditev prostorov v novo zgrajeni zgradbi gradbenega urada za ceste v Beljaku. Posebnost prostorov, lansko jesen otvorjene zgradbe, je vsekakor ta, da so stene opremljene, oz. okrašene s številnimi slikami, grafikami in lesorezi najvidnejših koroških umetnikov.

Pobudo za to umetniško okrasitev, ki je edinstvena v Avstriji, je dal deželni svetnik Knafl. Pri uresničitvi nju te ideje ga je strokovno podprl šestčlanski svet, sestavljen iz dveh zastopnikov Društva umetnikov Koroške, Združenja upodablajočih umetnikov Avstrije na Koroškem in Centralnega združenja arhitektov Avstrije na Koroškem. Tako so sedaj grafike Valentina Omana, Hans Staudacherja, Kornelius Koliga, Karl Brandstätterja in dr. Konrad Kollerja razstavljene v veliki dvorani za šolanje — osem lesorezov dr. Werner Berga v manjši dvorani — sedem lesorezov Hans Piccotinija v mali sejni sobi in stopniščih — velika oljna slika Heinz Petra Maya visi v veliki dvorani za šolanje — oljna slika z motivom Ziljske doline prof. Antona Mahringerja v mali sejni sobi poleg velike dvorane za šolanje in osem akvarelov Petra Kravagne in tri slike Hans Bischofshausna v pisarniških prostorih novega gradbenega urada za ceste. Skupno je razstavljenih 84 umetniških del. Stroški umetniške dekoracije teh prostorov so znašali 365.000 šilingov, pri tem pa

je dežela prispevala 45.000 šilingov, ostalo pa zveza. Ta primer v Beljaku je prvi v Avstriji, pri katerem ni igrala samo tehnika, temveč tudi estetika svojo vlogo in to je prav tako. Sploh se odgovorni dejavniki na Koroškem trudijo, da bi tudi pri gradnji cest in parkirnih prostorov večjo važnost polagali na umetniško upodabljanje. Tozadevna načrtovanja so že v teku in sicer za oba parkirna prostora — ob hitri cesti v Pešah pri Vernberku in ob soboški cesti na južnoštajerski meji.

Avstrijsko-jugoslovansko, Prirodnoznanstveno in Kneippovo društvo v Celovcu vabijo na

SKIOPTIČNO PREDAVANJE

o rastlinskem svetu Istre — pod istrskim nebom

v torek 28. maja ob 19.30 uri v slavnostni dvorani trgovinske zbornice v Celovcu. Predavatelj: Univ. prof. dr. Ernest Mayer, direktor botaničnega inštituta ljubljanske univerze.

Vstopnice oziroma režijski stroški znašajo 5.— šilingov. Prisrčno vabljeni!

Privreditelji

Žamanje

Ob Zablatniškem jezeru je vas Žamanje, ki je bila še pred nedavnim nepomembno naselje. S turizmom, ki se je razvil v zadnjih letih pa so Žamanje postale turistična zanimivost, kar potrjuje dejstvo, da so danes v naši vasi štiri gostilne in ena trgovina. Ta trgovina je bila v hiši Francija Piceja, kjer je bil trgovec Rudolf Marin iz Dobrle vasi 11 let najemnik. Zaradi povečanega prometa, ki rezultira iz vedno večje turistične dejavnosti našega kraja, je na prigovarjanje trgovca Marina, Picej začel graditi novo sodobno urejeno poslopje za trgovino. Ker ima Picejeva gostilna dvojezični napis, je bilo za lastnika novega poslopja samo po sebi umevno, da bo tudi na tem poslopiju dvojezični napis: Kaufhaus — trgovina. To pa za trgovca Marina, simpatizerja Heimatdienstla, ni bilo sprejemljivo, češ da ne gre v hišo, kjer je dvojezični napis, ker se boji zamere. Očividno je Marin „pozabil“, da je prebivalstvo Žamanj in okolice skoro samo slovensko, na katerega se pa seveda ni treba ozirati pa čeprav mu denar tudi od Slovencev ne smrdi.

Vsekakor je iz tega primera spet razvidno, kako si nekateri krogi predstavljajo mirno sožitje med sodeželani. Verbalno poudarjajo sožitje, v dejanjih pa ga ostro odklanjajo. Ta morala pa je na žalost značilna za koroško stvarnost.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tor

mom, on pa bo pomagal: skušal bo razkriti gestapovsko igro.

Tisti, ki so ga zasliševali, pa so bili prepričani, da je kriv ...

Blisk ga je pomiril. Z novo voljo si je zadal na hrbtno novo breme preizkušenj. Saj ga je partija učila vztrajati in iskati pravico, zato bo vztrajal. Vsi, ki so ga zasliševali, so se čudili njegovi fanatični volji, ki se jim je upirala s strastjo in vero. V zaporu se je tudi naučil ločiti veliko idejo, kateri je pripadal z vsem srcem, od majhnih ljudi, ki je s svojimi postopki, takšnimi ali drugačnimi, ne morejo omajati in umazati.

Potem so ga pustili pri miru. Značaj boja jim ni dopuščal, da bi osumljence dolgo držali na enem mestu. Gorazd je postal izjema. Maks je bil pravičen človek. Odredil je, da se preišče ves njegov primer s podrobnostmi njegovega obnašanja na terenu in v brigadi vred. Načeloma ni dovolil, da bi ga spravili s sveta samo zaradi sumov, brez tehničnih dokazov. Vendar se je včasih tudi to zgodilo ...

Bil je skrajni čas. Med zadnjimi zasliševanji jim je Gorazd zabrusil: „Ubijte me! Teško bom umrl od roke svojih, toda umrl bom kot komunist, ne glede na to, kar mi očitate. Moje misli in moja dejanja so čista. Sit sem pekla Hitlerjeve Evrope. Duh njihovih klavnih zaudarja tudi k nam. Opravite brži!“

Potem mu je življenje teklo znošneje. Maks je odredil, da mu vrnejo torbico, v kateri je imel zgodovino VKP (b) in nekaj druge literature. Komisar zaščitne čete pa mu je dal knjige, ki so bile v bazi dosegljive. Ko se je poglobil v svet idej in admislil svoj neprijeten položaj, mu je bilo lažje. Spoprijateljil se je s komandirjem straže in nekaterimi stražarji. Dobri so bili z njim. Kmečki fantje, ki so slutili, da ni slab ...

S komandirjem, železarjem, visokim, močnim fantom, sta se poznala že pred vojno. Skupaj sta delala v tovarni. Tako je večkrat prišel k njemu v celico. „Ali veš, v čem se mi razlikujemo od naših sovražnikov, posebno pa od fašistov?“ mu je dejal. „Da smo tudi do njih ljudje. Človek, njegova svoboda, njegova pravica — to je največja vrednota, za katero se borimo. Res se z nasiljem borimo proti nasilju, toda naš cilj je drugačen.“

Komandirju ga je bilo žal. Večkrat mu je odstopil del svojega obroka hrane in ga bodril. Gorazd mu je bil hvaležen za zaupanje. V stari državi je bil dve leti zaprt in spoznal žandarje vseh vrst. Tudi med njimi so bili ljudje. Komandir je bil prepričan, da ni kriv, pa mu je nekoč dejal: „Če bi te nameravali ustreliti, ti bom omogočil pobeg!“

Gorazd je bil ganjen. Odklonil je. Vedel je, da je bil stražar, ki je zaspal — medtem je jetnik pobegnil — po prvem zaslišanju ustreljen. In kakšen halo je bil, ko si je neki Tržačan prerezal žile s škrajami! „Ne“, je dejal komandirju. „Jaz ne bi pobegnil nikomar. Tu bom ostal in čakal svojo usodo. Tudi okna mi lahko odpirajo na stečaj. Meni ni treba bežati. V zaporu sem spoznal, da socializma v človekovem srcu ni mogoče ustvariti z nasilnimi sredstvi, marveč le s prepričevanjem in človeškim ravnanjem. Z nasiljem lahko porušimo in tudi moramo porušiti stari svet. Ne bomo pa mogli zgraditi novega. Tega nekateri pri nas ne vedo, ker že zdaj mislijo, da so več kakor partija, več kot ideja, ne glede na to, kaj imajo v glavah in srcu. To mislijo zato, ker imajo trenutno moč in oblast, ker delajo v tajni službi, ki je zunaj neposredne odgovornosti partiji in v njej odločajo le posamezniki. Tebi povem, da jaz ne bom molčal. Kar bom tu doživel, bo partija zvedela. Njen član sem!“

Čez nekaj dni je zaprepačen zagledal Doris. Gnali so jo k preiskovalcem. Ujela sta se z očmi. Gledala ga je

žalostno. Zdelo se mu je, da ga prosi, naj ne reče o njej kaj slabega. Sicer pa on o njej ni nič določenega vedel. Vendar je bil osupel: zakaj je ta ženska nenadoma tu in tako obupana?

24

Po zadnjem srečanju z majorjem Wolfom se je Doris zavedela, da zanjo ni druge rešilne poti, kot izigrati oboje — partizane in Nemce. Prišla je v položaj, ko so ji bili eni in drugi enako nevarni. Zato si je v neprespanih nočeh skovala dobro premišljen načrt. Prva leta je bila s srcem in dušo za Nemce. Spričo zmag zaveznikov, Angloameričanov in Rusov, pa se je ohladila in se preusmerila k partizanom. Njena dolgoletna uspešna vloga dvojnega agenta jo je pripeljala na rob prepada. Rešila se je z denarjem, gmojnimi dobrinami in ljubezenskimi vezmi. Ko je partizanom sporočila, da jo nameravajo Nemci aretirati, so jo povabili, naj pride v gozd. Poslovala se je od moža ter odšla v trpežni zimski obleki s polnim nahrbtnikom cigaret in drugih dobrot in s pištolo za pasom v gozdove k terencem. Čeprav je izrazila željo, da bi šla v brigado — seveda le zaradi lepšega — so jo zadržali na terenu. Eden izmed vodij gospodarskih komisij jo je spričo njenih zvez z bogatimi ljudmi v dolini in možnosti, da bi jim še pomagala, pregovoril, da je ostala pri njem.

Lepo se je izkazala v svoje in splošno zadovoljstvo. Vzpostavila je zveze z znanici in v gozd so začela prihajati živila, zdravila, denar in razne vojne potrebščine. Njen šef je dobil od višjih pohvalo, saj je tako kot še nikoli zalagal svoje nadrejene s stvarmi, ki so se težko dobile. Nezmotljivi občutek je povedal, s kater ne sme in s kom mora spati, da bo varna. Bunker, v katerem sta bila največkrat sama, sta s šefom spreminila v košček podzemske

Absolutna pokorščina?

Izraz zveni prav zastarelo, tako da je človeku kar neprijetno pri srcu. Dandanašnji vzgojitelji odklanjajo to, da bi se jim otroci na slepo v vsem pokoravali, ker menijo, da človek, ki vedno samo slepo uboga ukaze drugih, nima velikih kvalit.

Ubogati pa se mora otrok učiti. Kam bi pa prišel človek, če bi počel vse, kar mu pride na misel? Tudi uboganje se da otroku prikazati tako, da se mu ne zdi pretežno opravilo. Dober vzgojitelj otroku skorajda ne da priložnosti, da bi ga ne ubogal. Nekateri pa iz samih občutkov manjvrednosti uživajo nad tem, da ves dan vpijejo nad otroki in jim ukazujejo, čeprav so njihove zahteve nesmiselne. Otroci se seveda upirajo. In vsi drugi odrasli ljudje, ki so navzoči, se potihem strinjajo z njimi. Nikar preveč prepovedi in ne preveč želja naenkrat! Tako otrok kar otopi. Njegov duševni razvoj še ni tako daleč, da bi si lahko zapomnil toliko reči hkrati.

Naj sme uprašati, zakaj mora kaj storiti ali drugo opustiti. Saj tudi odrasli ne delamo na slepo ničesar, ne da bi vedeli, zakaj. To bi se nam zdelo celo brezsmiselno. Če bo otrok vedel za vzroke prepovedi ali želja, ga ne bo treba s kaznimi siliti do tega, da bo ubogal. Samo po sebi umljivo se mu bo zdelo izpolniti, kar ste mu naložili. Seveda je za odraslega lažje preprosto reči: stori to! Onega ne smeš! Toda pravilno je, da se človek vživljuje v otrokov svet in mu vsako reč razloži tako, da bo lahko razumel, in rad vam bo pomagal, še srečen bo pri tem.

Zapomniti si je treba, da ni pravi čas za vzgojo otroka, kadar je slabo razpoložen. Takrat se bo upiral vsemu, in nič ne bo uspehov. Vzgoja k poslušnosti je lahko, če je otrok umirjen in zadovoljen. Če se je v takih okoliščinah navadil ubogati, mu bo to v pomoč tudi v hujših razmerah.

Nikakor pa ne sme trpeti otrokova samozavest in samostojnost zaradi prevelikih zahtev k poslušnosti. Samozavest in samostojnost sta glavna stebra otrokovega kasnejšega življenja. Če mu zlozmate voljo, se porušita, in ko bo otrok odrasel, ne bo imel lastne moči ne zaupanja vase in prav hudo bo živel.

Poskusite!

POROV GOLAZ

40 dkg pora, 4 zelene paprike, 4 dkg prekajene slanice, 2 dkg olja, 20 dkg mesa, malo sladke rdeče paprike, česen, majaron, 50 dkg krompirja, sol, 2 žlici paradižnikove meze ali 1 paradižnik.

Na široke rezance zrezan por, zeleno papriko in slanino prepražimo na olju, dodamo na koščke zrezano meso, dišave, zalijemo in malo dušimo. Čez čas dodamo olupljen, na kocke zrezan krompir, solimo, zalijemo in kuhamo do mehkega. Ko je krompir že skoraj mehak, dodamo paradižnik.

BISKVITOVE REZINE Z JAGODAMI

Potrebujemo 4 jajca, 10 dkg sladkorja, 10 dkg bele moko, vanilij sladkor, malo ruma, 25 dkg jagod, 2 dcl sladke smetane, žlico sladkorja v prahu.

Penasto umešamo rumenjake in sladkor, dodamo dišave ter rahlo trd sneg beljakov in moko. Testo damo za prst visoko v pomiščen in pomokan pekač ter spožemo pri srednji temperaturi. Ohlajen biskvit obložimo s stepeno smetano in jagodami — serviramo ohlajeno.

Zdravje zob

Zobje imajo pri človeku in živalih določeno vlogo. Človek lahko izgubi vse zobe in ostane živ. Za živali pa tega ne bi mogli reči. Izguba zob pomeni zanje nesposobnost v boju za obstanek. Brez zob si ne morejo priboriti hrane, lahko pa tudi postanejo plen drugih divjih živali.

Zobje pri človeku imajo več funkcij. Poleg osnovne, grizenja oziroma žvečenja hrane, imajo zobje določeno vlogo pri govoru. Pomagajo pa tudi oblikovati obraz in mu dajejo njegov posebni videz.

Pravijo, da je poleg prehlada najbolj razširjena bolezen pri človeku zobna gniloba. Znanstveniki se še danes trudijo, da bi se dokopali do spoznanja, kaj je osnovni vzrok za njen nastanek. Tako je več teorij o tem, vendar nobena izmed njih ne more zatreči zobne piškavosti. Dokler pa nimamo v rokah zanesljivih sredstev za preprečevanje gnilobe, moramo upoštevati že znana pravila: pogosto si moramo dati pregledati zobe v zobni ambulanti, že najmanjšo zobno gnilobo moramo zdraviti, upoštevati moramo tudi navodilo o zdravi prehrani za zobe in skrbeti za redno higieno ust. Katera hrana pa škoduje? Za odrasle pride praktično v poštev, da se morajo izogibati hrani, ki fermentira, to je izogibati se morajo ogljikovih

hidratov in še posebno sladkorja.

Stara resnica, da čist zob nikoli ne gnije, ne drži popolnoma. V ustih je namreč tudi pri čistih oziroma opranih zobeh še vedno dosti bakterij, ki sprožijo razkrajanje. Zato danes velja mnenje, da čiščenje zob samo ne more preprečiti nastajanja zobne gnilobe, je pa eden izmed zelo važnih dejavnikov, ki pomaga pri preprečevanju zobne gnilobe. S ščetko lahko odstranimo ostanke hrane z zob. Zobne paste in praški ji pomagajo opravi to delo. Posebno važno je, da zobovje očistimo in splaknemo takoj po jedi.

Poznamo pa še druge nevarnosti v ustih, kot so vnetje zobnega mesa ali dlesni, granulomi ob zobnih koreninah ter bolezn obzobnega tkiva. Redno čiščenje zob in odstranjevanje zobnega kamna bo pomagalo tudi pri utrjevanju dlesni in bo preprečevalo bolezn obzobnega tkiva (periodoncija). Najpogosteje izgubimo zobe po 35. letu ravno zaradi obzobnega tkiva.

Redna nega zob, nadomeščanje izgubljenih zob ter dobro prilagajanje se zobje so pogoj za zdrava usta, obenem pa tudi za dobro prebavo. Vemo namreč da se prebava hrane začneja praktično že v ustih.

Za dolgo življenje v vazah

Če hočete svojim rožam v vazah podaljšati življenje, jih prav negovati in jih učinkovito aranžirati, morate imeti nekaj najnujnejšega pribora: nekaj steklenih kroglic, žico ali lesene paličice, razpršilnik, košček umetne snovi, cvetnega jezka, škarje, nož, klavdice in seveda veliko vaz.

Negovanje rož se začne pravzaprav že v cvetličarni, ko jih kupujete. Če želite, da jih boste imeli dolgo in da se bodo lepo razcvetele, nikar ne izberite trdih popkov, ampak že na pol razcvetene.

Cvetice z volnimi stebelci, kot so npr. nar-

cise, se zelo rade polomijo. Glavic pa vendarle ne moremo pustiti, da kar obvisijo. Vtaknite v votlo stebelce tanko žico ali leseno paličico; to bo roži dalo spet trdnost.

Morda imate doma barvaste kroglice (frnikule). Z njimi si v prozornih steklenih vazah laže uredimo lep šopek iz tankolistnih frezij in nežnega zelenja.

Vrtnice moramo večkrat poskropiti z razpršilnikom. Tudi dalije, mimoze, vijolice in spominčice nam bodo prav tako hvaležne za nego. Šopek bo videti, kot da smo ga pravkar prinesli z vrta.

Naravna sila v zeliščih

Zelišča niso samo pomembna za celotno človeško prehrano, temveč vsako zelišče deluje zdravilno pod različnimi okolnostmi. Lahko smo veseli, ker imamo zeliščne sokove tudi v času mirovanja rastlinstva — konzervirane zeliščne sokove. S tem smo rešili problem, kako ohraniti zeliščne sokove sveže tudi skozi dolgo zimsko obdobje. Zeliščni sokovi zdravilno delujejo na človeški organizem.

BREZOV SOK je priljubljeno čistilno sredstvo krvi, zoper bolne ledvice, nadlogo mehurja (proti strjevanju kristalov sečne kisline). Pomaga tudi proti kožnim izpuščajem — čisti kožo.

Brezov sok dobimo tako, da navrtamo v mlada brezova drevesa 2 do 5 cm dolge luknjice. To napravimo v mesecu aprilu, preden začnejo drevesa poganjati liste. Iztekajočo tekočino zbiramo tako, da v navrtano luknjico vložimo stekleno cevko, po kateri teče sok v posodico, ki smo jo postavili pod cevko. Dnevni iztek

se giblje med 1 do 5 litrov. Normalno lahko pustimo, da teče sok iz ene navrtane luknjice 6 do 14 dni. Sok nato segrejemo in shranimo v steklenice, ki jih zamašimo z gumijastimi kopicami.

GLOGOV SOK (beli trn) vsebuje v sebi moči, ki jih potrebuje srce. Izvrstno sredstvo za zdravljenje srca in krvnega obtoka, brez skrbi, da bi prekoračili odmerjeno dozo za pomirjanje in zdravljenje srca. Primeren je za pomirjanje srca ljudi, ki težko delajo. Izravnavajo in pomirja pri nervoznem srčnem utripu in pri nepravilnem pulzu.

Glogov sok dobimo tako, da plodove (Fructus Crataegi), ki smo jih nabirali v septembru in oktobru, sočimo najbolje s sokovnikom. Sokovnik napolnimo do vrha s plodovi gloga in pustimo, da se soči ca. 50 minut. Iz 5 kg plodov dobimo ca. 2,5 do 3 litre soka. Za slajši okus lahko dodamo 30 dkg sladkorja. Glogov sok

shranimo v steklenice in zamašimo z gumijastimi kopicami.

KOPRIVOV SOK je krvotvoren (pri malokrvnosti), pomaga pri presnovnih motnjah, čisti kri, je ugodno zdravilo za žolč in trebušno slinavko, prebavila ter za mineralno presnavljanje saj vsebuje vitamin A in C. Tako kot mravljinčja kislina, kremenčeva kislina, vsebuje tudi koprivov sok mnogo klorofila, železa in je tudi zelo apnat.

Koprivov sok pridobivamo prav tako s pomočjo sočenja. Liste mlade koprive (Folia Urticae) dobro operemo in po potrebi zrežemo. Sočimo s pomočjo sokovnika. Čas sočenja 60 do 70 minut. Sok hranimo po postopku, ki smo ga že omenili.

REDKVIN SOK je preizkušeno sredstvo za žolč in jetra, proti boleznim ledvic in pesku v mehurju, močno odvaja vodo, raztaplja sluz, je dobro sredstvo tudi proti kašlju, hripavosti, astmi, bronhial-

nemu katarju. Pospesuje prebavo.

Redkvin sok dobimo iz črne redkvice s pomočjo sočenja v sokovniku. Črno redkev operemo in zrežemo ter damo v sokovnik. Sočenje traja 85 do 90 minut.

Lahko pa sok pridobivamo tudi na ta način, da redkvico nastrgamo, stisnemo sok, ga segrejemo in damo v steklenico. Lahko mu dodamo tudi malo medu — na 1 liter redkvičinega soka 1 malo žlico medu.

REGRATOV SOK je odlično čistilno sredstvo za kri, pomaga pri presnovnih in žleznih motnjah, odlično pospeševalec jetrnega delovanja, žolčnih funkcij (jetrnik, žolčni sok) in kožnih funkcij (zoper močno delovanje kožnih peg).

Regratov sok dobimo iz korenin, ki smo jih nabrali, preden začne regrat cveteti. Korenine očistimo, operemo in zrežemo na kolobarje, nato jih damo v sokovnik. Čas sočenja je ca. 60 do 70 minut. Sok shranimo v steklenicah.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

ga raja. Groba debela sta prevlekla z odejami, ležala sta na volnenih žimnicah, imela radio na baterije in pečico, skratka vse, da sta zlahka prestajala zimo. Major Wolf je držal besedo: na področju, kjer je delovala Doris, ni bilo ne policijskih patrolj ne zased.

Doris je v novem položaju zlahka pozabila na Nemce in jih začela celo sovražiti. O svojih iskrenih čustvih je znala vsakogar prepričati. Edino za majorja Wolfa je imela zaklenjen košček srca. Nanj se je spominjala vedno s hrepenenjem za nečim lepim, kar je prehitro minilo. Toda vseeno je bila dovolj trezna, da na željo majorja Wolfa ne bi za Nemce napravila ničesar, tudi če bi lahko.

Njen vodja je bil krepak tridesetletnik, bivši obrtnik, ki je bil že pred vojno opazil njene čare. Imel je izredne organizacijske sposobnosti, zanj so delali drugi, tako da mu je preostalo dosti energije tudi za Doris.

Večkrat ko je izmozgan obležal poleg nje, mu je dejala: "Tako bi se vojskovala v nedogled." Po svoje ji je ugajal in ji bil hkrati odveč. Podredila si ga je kot moža. Nagovarjal jo je, da bi se po vojni ločila in začela z njim novo življenje. Dejal ji je, da bo privatnikom revolucija pristrigla peruti in da bo pomenila mnogo več kot žena funkcionarja nove oblasti. Na vse je bila pripravljena, samo da bi se pozabili njeni grehi z Nemci...

Oba sta bila presenečena, ko je neke noči močno potrkalo na vrata bunkerja. Bila sta sama in v nerodnem položaju. Tisti, ki je trkal, se je oglašil: "Terenska Ozna." Njej bi bilo ljubše, če bi potrkali Nemci. Vsa iz sebe sta se naglo oblekla. On je miril prišlece, da že odpira, da naga-ja zapah; medtem se je Doris počesala.

Kar sapa ji je zaprlo: za neznanim partizanom je prilezel v bunker Blisk in dejal, da bo šla z njim. Tudi njen šef je spremenil barvo in glasno protestiral. Grozil je, da se bo pritožil na pokrajinski komite in da ne bo odgovarjal

več za preskrbo. Blisk se ni zmenil za njegovo ugovarjanje. Razgledal se je po bunkerju in si mislil svoje. Nekaj časa je poslušal, potem pa je odsekal:

"Tovariš, lahko tudi tebe vzamem s seboj na korpus. Toda naši bunkerji so drugačni. Kljub temu pa pripravi osebno opremo, ker se lahko zgodi, da pridemo kmalu pote!"

Teh besed se je mož ustrašil. Minil je Doris, češ da se bo kmalu vrnila, ker da bo posredoval pri višjih.

Po tem sta Doris in Blisk hodila dve noči. Blisk je bil bolj molčeč, čeprav je načenjala pogovor, zakaj mora na korpusno Ozno. Kar naravnost ji je povedal, da je obdolžena nevarnih zvez z Nemci in ljudmi, ki so uporabo mnogo škodili.

Podnevi sta spala na domačijah, ki so bile Blisku poznane. Zaskrbelo jo je, ker jo je vsakokrat zvezal. Kadar je na povelje prekrizala roke, je zajokala in očitala:

"To imam za plačilo..." Solze so ji kar vrele po licih. Toda Blisk je bil trd kot kamen. Silila je vanj, dokler se ni pričel z njo pogovarjati. Pripovedovala mu je, kaj je imela z Nemci in po čigavem nalogu, koliko z majorjem Wolfom in koliko z drugimi.

Ko je končala, je bruhnila v jok.

"Ne vodi me tja," je prosila. "Spusti me! Svoboda bo čez nekaj mesecev in če ima kdo kaj proti meni, se bom lahko branila pred sodiščem. Pravijo, da se iz vaše baze nihče ne vrne živ... Ti me pelješ v smrt... Vem, da so mi domačini zavisni, ker smo preveč zaslužili z gostilno, pa so me zatožili... Saj vam bomo dali vse, kar boste hoteli. Kot smo dajali doslej..."

Blisk jo je molče poslušal. Premalo je vedel o njej, da bi lahko takoj ugotovil, kaj je resnica in kaj laž. Da bi jo potolažil, ji je dejal:

"Ni bila moja zamisel, da te aretiramo. Dokazala boš, da si delala samo za nas, pa boš prostal!"

"O, kako nora sem bila, da sem se pogovarjala z Nemci! Po vašem nalogu, čeprav je vsa vas, ki ni vedela, za kaj gre, kazala s prstom za menoj... Koliko sem jih spravila z begunjskih zaporov! Nemara tudi takšnih, ki me sedaj blatijo!"

"Zdaj se boš zagovarjala, koliko si jih spravila v Begunje. Pa tudi to nas zanima, kdo vse je šel v partizane prek tvoje zveze, in še kaj drugega!"

Prestrašil jo je.

"Kako naj se sama ubranim pred tolikimi lažmi? Dovolj nasprotnikov smo si sami nabrali v naši hiši..."

Dobro se je zavedala, da se tako ne bo izvlekla. Zato je ubrala druge strune:

"Dam ti tisoč mark v srebru in še več, če hočeš, vse ti dam, tudi sebe, samo spusti me!"

Blisk jo je ogledoval že z večjim zanimanjem.

"Ne zaupaš naši pravičnosti!"

"Vam že zaupom, ne pa domačinom. Taki so med njimi, ki bodo žrtvovali mene, da bodo krili sebe. Velika ofenziva bo. Kdo bo tedaj mogel preverjati, ali sem kriva ali ne?"

"Kako to veš?" je vprašal Blisk.

"Povedal mi je major Wolf. Stisnili vas bodo z vseh strani s takimi silami, kakršnih od začetka vojne še ni bilo na tem ozemlju."

"Si to sporočila naprej?"

"Povedala sem svojemu nadrejenemu. Kaj je ukrenil, ne vem."

Blisk je bil nepodkupljiv. V obraz ji je dejal:

(Dalje v prihodnji številki)

Pismo iz celice smrti

Gerald Daniels je sedel v celici smrti in pisal. Bil je že pripravljen za električni stol. Njegova glava je bila gladko obrta in hlače je že imel zavrhane, da bi pri usmrtni lahko pritrtili stikala. Imel je samo še nekaj ur življenja.

Kandidat smrti je napisal svoje zadnje pismo. Vesel je bil, da je imel kaj pisati. To ga je malce odvrčalo, nudilo mu je nekaj, na kar je osredotočil svoje misli in kar je preganjalo strah pred neumljeno hitečimi trenutki, ki so ga približevali strašni smrti. Pa ne samo to. Ta njegova izpoved mu je dajala tudi kruto zabavo.

Pogledal je proti vratom in zagledal paznika, ki je z brezbržnimi očmi hodil mimo zamreženega okna in pazil nanj. Na to topo, tiho stražo je bil Gerald ves besen. Čudna norost: postaviti stražo, da si človek, ki naj bi živel samo še nekaj ur, ne bi kaj storil. Kmalu bo korakal paznik za njim in ga peljal vzdolž hodnika, da bi ga spravil na oni svet po vseh predpisih. Peljal ga bo v sobo, kjer stoji ta strašni stol.

Geraldove roke so se začele tresti. Komaj je še napisal zadnje vrstice. Ko jih je še enkrat prebral, je imel poseben občutek zmage. Pismo je naslovil na šefa redakcije dnevnika „Daily World“.

Spoštovani gospod Johns, jutri zjutraj boste poročali v vašem listu o moji usmrtni. Prosim vas, da objavite s tem poročilom tudi to pismo. Vedeti morate, da je javni tožilec idiot. Želim, da bi bral to pismo v vašem časopisu, da se bo prepričal sam, kakšen idiot je. Hočem pa, da izvedo to tudi vsi drugi. Zato sem naslovil to pismo na vas in ne nanj.

Danes ponoči bom usmrčen za zločin, ki ga nisem storil. Tega pa ne morem več spremeniti. Edini človek, ki bi lahko potrdil moj alibi in mojo nedolžnost, je neka ženska. Zdelo se ji je pravilno, da je molčala. Seveda, vsakdo je sebi najbližji. Če bo dama to priznala, ali ne, dejstvo je, da sem bil v noči na 10. januar pri ženi doktorja Raymonda. Morebiti se ji ne bo zdelo viteško, da izjavljam to javno, oprostiti pa mora mojemu brezupnemu položaju. Toda pred električnim stolom se konča vsako viteštvo. Jaz nisem umoril Rufusa Clarka. To pa javnemu tožilcu Butterju nič ne pomeni. Zanj je glavno, da je našel grešnika in da so porotniki potrdili, da ga je on lahko obsodil. Pravičnost — ta zanj ni važna. Uspeh je prvo. Imeti mora uspeh, če hoče postati guverner.

Ne bo se zgodilo prvič, da je obsodil nedolžnega. Se spominjate primera Judson? Kar pogledajte v arhiv! Zgodilo se je 3. avgusta 1959. Umor in samomor. Vendar — ni bilo tako. Nancy Judson ni ustrelila svojega moža. Harry Judson je bil čisto na dolgih potovanjih, bil pa je tudi v skrbeh, ker je bila njegova žena čisto sama. Kupil si je pištolo.

Nancy Judson je bila mlada in lepa. Večer za večerom je posedala sama doma. Nekega večera ji je bilo spet dolgčas in samo iz tega razloga je šla v bar. Imela ni slabih namenov. Tam pa je spoznala nekega moža. V baru je to lahko.

Popila sta nekaj whiskyja in nato sta se odpeljala domov. Tujec je Nancy prigovarjal, da ga je povabila v svoje stanovanje.

Ko je položila torbico na mizo, je topo zazvenelo. „Kaj pa imate no-triz?“ je vprašal tujec. „Kamenje?“

Zasmejala se je, pokazala pištolo in povedala, da ji jo je mož kupil za obrambo. Položila jo je na mizo in odšla v kuhinjo, da bi zmešala cocktail. Ko sta sedela na kavču in srkala pijačo, so se odprla vrata — vstopil je mož. Čuden položaj, samo to pot ni bil smešen.

Harry Judson je takoj pomislil na najhujše. Pri vsem tem se ni zgodilo ničesar. Tuji moški gospe Nancy Judson še nikoli prej ni videl in tudi ni imel namena začeti razmerje z njo.

Toda kot javni tožilec, je prav tako tudi soprog mislil na najslabše. Ves položaj je bil tak, da je mož obdolžil ženo nezvestobe. Planil je na tujca, kot da bi ga hotel zdrobiti. Ta pa se je seveda branil. Slučajno je ležala pištola pred njim, zgrabil jo je in ustrelil. Judson se je zgrudil mrtev na tla.

Mož je strmel v Nancy, ona je strmela vanj. Bilo je jasno, da bo začela vsak hip histerično kričati in klicati policijo. Mož je znova zgrabil pištolo, jo nastavil Nancy na sence in sprožil. Opohtela se je h kavču in se mrtva zgrudila.

Mož je obrisal pazljivo z žepnim robcem orožje, ga najprej dal v desno roko Judsonu, nato še Nancy. Na kozarcu z whiskyjem je obrisal svoje prstne odtise in odtisnil Judsonove.

Nato je spustil kozarec na tla, da se je razbil in hitro odšel.

Ko je šel po hodniku, je skrbno pritisnil na kljuko z robcem na roki, da ne bi našli njegovih prstnih odtisov.

Bilo je v mesecu avgustu in vsi sosede so bili na dopustu. Nihče ni slišal strela. Nihče ga ni videl priti. Tudi ni imel nobene zveze z Judsonovimi. V baru ni nihče poznal Nancy. Bila je prvič tam in imela je kratko pristržene lase. Na sliki potnega lista, ki je bila objavljena v časopisu, pa je imela dolge lase. Nihče je ne bi spoznal, še celo mož ne, ki jo je umoril.

Policija je po vseh podatkih ugotovila, da sta se Judson in njegova žena sprla in se borila za pištolo. Končno se je Nancy posrečilo iztrgati možu orožje. Potem, ko je ustrelila svojega moža, je napravila samomor. Naš neumni javni tožilec je mirne vesti zaprl akte s tem primerom. Zakaj bi si še nadalje belil glavo. Bil je zadovoljen, da je razčistil to zadevo in žel lovorike.

Mislite, da bi se lahko zmotil tudi kdo drugi? No, kaj pa menite vi o aferi Arnold Gillen? Naš zaslužni javni tožilec je spravil Josepha Ackleya zaradi umora na električni stol. V zadnjih dneh sem mnogo mislil na Ackleya. V isti celici je sedel, kot jaz sedaj. Na istem stolu je umrl, ki ga pripravljajo zdaj zame. Toda Arnold Gillen je bil še zelo živ, ko ga je zapustil Ackley.

Gillen je sprejel nato drugega obiskovalca. Mož, ki je prišel zelo tiho in zelo tiho odšel. Nihče ni vedel, da je bil tam. Temu možu je bil Gillen dolžan in mu ni hotel plačati. Morebiti mu tudi ni mogel. Ne vem. Na vsak način ni plačal. In mož, ki je čakal že zelo dolgo na denar, je izgubil potrpljenje. On je bil tisti, ki je s kladivom zdrobil Gillenu glavo. Kladiva niso nikoli našli. Če vas zanima — leži ta v gramozni jami na južnem delu mesta.

Javni tožilec orožja ni našel. Našel pa je moža, ki ga je obdolžil umora: Josepha Ackleya. Vse okoliščine so obtoževale Ackleya. Tako je bil obsojen na smrt in bil tudi usmrčen. Samo v slavo javnega tožilca.

Sedaj, gospod redaktor, je to vse. Ne želim umreti. Ker pa je guverner odklonil mojo prošnjo za pomilostitev, vam hočem vsaj dokazati, kakšen tepec je javni tožilec, ker bom sedaj umrl za umor, ki ga nisem storil, potem ko sem zagrešil tri umore, za katere nisem bil kaznovan. Če pa

Smeh stoletij

Pri odkrivanju rimskih starin so našli na nekem močno popisanem zidu tudi tale napis:

„Čudim se ti, zid, da se še nisi sesul v razvaline, ko moraš nositi toliko grdobij raznih pisunov na sebi.“

Še lepšo pa je uganil tisti, ki je v sveti jezici nad čečkami po stenah napisal na prav isti zid naslednje:

„Cela vrsta jih je, ki so na dolgo in široko čečkali na zid, jaz pa sem edini, ki ni ničesar napisal.“

Italijanski knez je povabil Danteja v svoj podeželski dvorec. V parku je bil ribnik, ki so ga uredili z velikimi stroški, kajti dežela tam naokrog je suha. Pesnik si je ogledal napravo in se pošalil, ker je bilo v njej le malo vode. Užaljeni knez pa je dejal:

„Vaše šale niso umestne. V ribniku ni premalo vode. Še pred nekaj dnevi se je nekdo v njem utopil.“

„Tako!“ je pripomnil Dante, „ta se vam je pa hotel prav gotovo polaskati!“

pristojemo še Josepha Ackleya, so to stiri.

Ali ne mislite, da bo moja izpoved zanimala tudi vaše bralce?

Z odličnim spoštovanjem

Gerald Daniels
Daniels je zganil pismo in ga vtaknil v ovitek z naslovom šefa redakcije. S pismom je stopil do vrat celice. „Rekli so mi, da mi izpolnite lahko zadnjo željo,“ je rekel. „Za kosilo si nisem naročil niti fazana niti kaviarja. Tu je moja zadnja želja.“ Potisnil je pismo skozi mrežico. „Zelim, da ga takoj odpošljete.“

Paznik je pokimal in vzel pismo. Gerald pa se je vrgel na ležišče in zaprl oči.

Mislil je, da mu bo njegovo priznanje prineslo mir. Toda nasprotno. Naenkrat se je začel vrteti pred njegovimi očmi divji ples: Nancy, Nancy Judson, njen mož, Arnold Gillen in Joseph Ackley. V duhu je zagledal pred seboj Haryja Judsona, kako se je zgrudil s kroglo v prsih. Nancy obraz je strmel vanj smrtno blede. Hotela je reči: „Ne stori mi ničesar, ne umori me!“ Še enkrat je videl pred seboj Gillena, kako se je zavrtel z razbito glavo. V ozadju pa je stala druga postava z razprostrtimi rokami, kot bi ga hotela objeti. „Ne, ne,“ je jecal Gerald. „Ackley, pojdi proč, ti si mrtev. Mrtev, kot bom jaz v nekaj urah.“

Mrtev! Pot mu je lil s čela. Jezik je imel suh. Ležal je ves trd in žila mu je utripala tako burno, da mu je udarjalo v ušesih, kot velikanska, nezizprosa ura.

Nato je zasiljal na hodniku korake. Votlo so doneli. Ustavili so se pred vrati. Zadržal je dih. „Ne! Še

ne, nisem še pripravljen!“ mu je vpilo v prsih. Obupano je stiskal pesti. Živeti hočem! Živeti. Tedaj mu je položil nekdo roko na ramo. „Dobro novico imam za vas, Daniels,“ je kot od daleč zaslišal paznika.

„Dobro novico?“
Paznik je smehljuje prikimal. Gospa Raymond je pravkar telefonirala guvernerju in priznala, da ste bili v noči, ko se je zgodil zločin, pri njej. Rekla je, da ne more dopustiti, da bi bil nedolžen človek umorjen, da bi rešila svoj ugled.“

Gerald je strmel v paznika in ga začuden gledal. Nato ga je prevzelo čustvo nepopisnega olajšanja. Zdelo se mu je, da ga je preplaval poživljajoči val. Ne bo mu treba umreti. Solze so mu kar lile iz oči in zalile upadla lica. Naenkrat pa je spoznal, kaj je storil. Prešinila ga je nepopisna groza. „Moje pismo!“ je zavpil pazniku. „Kje je moje pismo? Vrnite mi ga, vrnite mi ga...!“

Paznik je pomirljivo dvignil roko: „Nikar si ne delajte skrbi, gospod Daniels. Takoj smo ga odposlali, kakor ste veleli. Odnese ga je sal. Šef redakcije je že prejel vaše pismo...“

Za dobro voljo

„Francelj, ti naši novi sosedi pa, kakor kaže, žive v pomanjkanju!“
„Tako? Kdo pa ti je to povedal?“
„Veš, že večkrat sem si šla tja kaj sprosodit in pomisli, nikdar niso imeli!“

— Verjemi mi, alkohol pijem le iz razočaranja.
— In zakaj si tako razočaran?
— Ker je tako drag!

Zadnje upanje

„Mladičovo iskreno nagnjenje spozna dekle tedaj, če ugotovi, da je pripravljen zanjo vse žrtvovati,“ bere Heidi v „Kažipotu sreče“. In še: „Preizkusite ga, preden se odločite zanj, kajti če se izkaže njegova ozkosrčnost, se bo ta slaba lastnost pri kasnejem zakonskem tovarišu še stopnjevala.“

„Dobro,“ je rekla Heidi in se začela skrbno pripravljati. Helmut jo je bil prvič povabil v kino. To je bil njun prvi zmenek.

Film se je ugodno razvijal in zadnji poljub je trajal tako dolgo, da se je celo študent ojunčnil in se z ustnicami dotaknil Heidine zapestne ure.

„In zdaj?“ je po predstavi vprašal Helmut. „Bi kam sedla?“

Še preden je mogel predlagati bližnjo restavracijo, ga je prehitela Heidi: „Zakaj ne? Pojdiva v restavracijo Flora.“

„Flora?“ je previdno ponovil Helmut. „Ni ta lokal pre...?“

„Ne, ne,“ je hitela Heidi, „to je zelo dostojen lokal. Pred kratkim sem bila v njem s starši.“

„No, prav,“ se je rahlo zaskrbljen vdal študent. „Sicer nimam posebnega teka, a bom le pojedel kako malenkost.“

Restavracija je bila resnično prvorazredna. Šef strežbe je novodošlemu paru takoj prinesel jedilnik in se za korak umaknil. Heidi se je spomnila „Kažipota sreče“ in prek ramen naročila: „Najprej majo-

nezo z raki, potem beluše, pa pol piščanca z grahom.“

„Ja, prosim,“ si je beležil natakar. „In gospod?“
„Hrenovko,“ je odgovoril študent in si prizadeval kazati videz preobjedenosti.

„In kaj boste pili?“ je prihitel drugi natakar. „Saj so vam všeči sadni sokovi?“ se je brž sklonil Helmut k Heidi.

„Pa ne pri večerji,“ se je odrezala Heidi. „Buteljko rizlinga,“ je naročila natakarju.

Začeli so prinašati naročeno. Heidi je jedla z neznanjskim tekom. Tu in tam je pogledala obraz svojega spremljevalca. „Tako molčete ste in blede,“ je pripomnila. „Imate kakšne težave?“

„Zdaj je že bolje,“ se je opogumil Helmut. „Odlučil sem se, da bom še kaj pojedel.“ Naročil je biftek z jajcem. Dekletu se je odvalil kamen s srca, ko je njen junak postal velikopoteznejši. „Bova še kaj naročila?“ jo je vprašal čez čas.

„Kvečjemu še sadno bombo,“ je odločila Heidi. „Sadno bombo za damo,“ je Helmut poklical natakarja, „zame pa ducat ostrig.“ Natakar je začudeno pogledal in odbrzel z dvignjenimi rameni.

„Zdaj ste me osmešili, Helmut,“ je karajoče rekla Heidi, „po večerji naročite ostrige.“

„Ostrige so moje zadnje upanje,“ je pojasnil Helmut. „V denarnici imam kvečjemu za dve hrenovki. In če zdaj v nobeni izmed ostrig ne najdem bisera, vas bom, draga Heidi, moral zastaviti.“

„Kakšna pa je pravzaprav tvoja nova prijateljica?“
„Strašno varčna.“
„A tako?“
„Pomisli, ima celo druge moške, samo da bi svojega štedila.“

— In zakaj se boš zdaj ločil od žene, ko sta toliko let skupaj v miru živela?

— Rekla mi je slepec.
— Kako ji kaj takega le pride na misel?

— Vidiš, tako je bilo: vrnil sem se s potovanja in našel pri ženi drugega. Vprašal sem jo, kaj je to, pa je rekla: če tega ne vidiš, si pa res slepec!

„Tebi manjkajo samo še rogovi in bi bil pravi osel.“

„Ampak osel vendar nima rogov!“
„No, potem ti pa nič več ne manjka!“

— Kaj je rekel oče, ko je videl tvoje zadnje sprčevalo?

— Ali nespodobne besede lahko izpustim, gospod razvednik?

— Prosim, na vsak način!
— No, potem pravzaprav ni nič rekel.

● LE POL URE DOBER NOGOMET

V 22. kolu nogometnega prvenstva 2. D razreda je nogometno moštvo Slovenskega atletskega kluba imelo v gosteh enajsterico iz Weitensfelda, ki se je pred prvenstveno tekmo uvrščala na 10. mestu. SAK je tekmo dobil s 5:2 (3:1) in v tem znesku tudi zaslužno zmagal. Slovensko moštvo je razmeroma hitro povedlo, saj je do 30. minute vodilo s 3:0. Kdor je sedaj pričakoval popoln propad gostiteljev, se je krepko zmotil. Po psihološko važnem prvem zadetku za goste v 32. minuti, so tile nenehoma napadali vrata SAK in se v rezultatu približali na 3:2. Z nekoliko sreče pa bi lahko celo izenačili. V tem obdobju je namreč sodnik prisodil Weitensfeldu 2 enajstetrovki, od katerih je ena vodila do zadetka, potem ko je kazenski strel vratar Hočevar mogel le kratko odbiti.

Napad slovenskega atletskega kluba je ponovno oživel, ko je v 70. minuti prišel namesto Slingerja Jože Fera. Gostje so v kratkem obdobju do konca tekme bili popolno potisnjeni v obrambo. Prvič po svoji hudi prometni nesreči, kjer si je zlomil ključnico, je nastopil Marjan Pandel. Na polje je prišel v 65. minuti, ko je zamenjal mladega Blaža.

Gole so dosegli v prvem polčasu Wošchitz (v 12. min.), Blažs (v 20.), Singer (v 30.), v drugem polčasu pa Fera (v 80.) in Nežmah (v 85.). V drugem polčasu igre je imel izredne možnosti še Nežmah, vendar jih ni izkoristil. Poleg Jožeta Fere v napadu sta se izkazala v obrambi Lampichler in Oraže.

SAK je tokrat igral v sledeči postavi: Hočevar; Lipuš, Hribar, Lampichler, Wošchitz, Wrolich, Oraže, Singer (od 70. min. Fera), Folti Waldhauser, Nežmah, Blažs (od 70. min. Marjan Pandel).

Lestvica 2. D razreda

1. Wölfnitz	22	19	3	0	71:13	41
2. SAK	22	17	5	0	86:22	39
3. Launsdorf	22	12	5	5	59:28	29
4. Glanegg	22	11	3	8	58:37	25
5. Gospa sveta	22	12	0	10	52:36	24
6. Steuerberg	22	10	4	8	46:41	24
7. Hörzendorf	22	11	2	9	50:51	23
8. Guttaring	22	11	1	10	44:50	23
9. Zweikirchen	21	10	2	9	42:41	22
10. Weitensfeld	22	8	2	12	42:55	18
11. Sörg	22	6	3	13	32:64	15
12. Zweinitz	22	3	5	14	18:51	11
13. Kraig	21	1	6	14	20:59	10
14. HSV	22	0	3	19	10:85	4

● ŠMIHEL TOČKOVAL

V 2. koroškem nogometnem C razredu je bilo na sporedu 8. pomladansko kolo, enajsterica iz Št. Janža pa je bila prosta. Bilčovš, ki je v zadnjih tednih ogromno pridobil na moči, je tokrat izven podlegel proti drugouvrščenemu DSG iz Borovelj gladko z 0:3. Kljub porazu so Bilčovščani obdržali 4. mesto v lestvici. Št. Janž se uvršča na 7. mestu v lestvici.

V 9. vigrednem kolu 2. nogometnega E razreda se je tudi Globašanom odtrgala nit. Po odličnih uspehih so tokrat nastopili v Labotu in tam podlegli 1:3. Tudi Globašani se v lestvici niso spremenili in zasedajo slej ko prej 10. mesto. Nekoliko bolje se je godilo Šmihelčanom, ki so igrali v Galiciji in tam zmagali 4:1. V lestvici ležijo Šmihelčani s šestimi točkami zaostanka za prvim na 3. mestu.

● SEDAJ TUDI TENIS

Želje slovenske mladine na Koroškem po športnem udejstvovanju so se dosedaj le deloma uresničile. Korak proti takem nedostatku je preteklo soboto storila peščica ljudi, ki je spoznala, da je treba poleg nogometu, smučanja, skakanja, sankanja in namiznega tenisa najti razvedrilo tudi v športni panogi, v kateri se lahko udejstvujejo tudi starejši „športniki“ — namreč v tenisu.

V hotelu Korotan v Sekiri je preteklo soboto zasedal ustanovni občni zbor teniške sekcije Slovenskega atletskega kluba. Naloga, ki si jo je nadal občni zbor naj bi bila ta, zbirati v klubu slovenske športnike tenisače, pa tudi take, katerim je tenis v razvedrilo in rekreacijo. V hotelu Korotan, na katerega zemljišču se nahaja na novo urejeno igrišče, naj bi nastal sedež najmlajše športne panoge med koroškimi Slovenci. Ker je igrišče last hotela Korotan, je občni zbor imel glede uporabe igrišča tudi razgovor s članom upravnega odbora, iz katerega lahko sklepamo, da bo za letošnje sezono igrišče na razpolago članom 12 ur na teden. Začasno bodo člani, ki so pristopili s članarino šil. 100.—, plačali za uporabo igrišča okoli šil. 20.— na uro. V naslednji sezoni naj bi uporabna odpadla, člani pa naj bi plačali višjo članarino. Članom teniškega odseka SAK bo po vsej verjetnosti že v kratkem na razpolago tudi kvalificiran trener, ki bo poleg delovanja za SAK igral tudi z gosti hotela Korotan.

Ustanovna skupščina je tudi sklenila, da se bo predvsem zavzela za mladinsko delo-

„Panonski dnevi“

v hotelu Korotan v Sekiri

Včeraj se je v hotelu „Korotan“ v Sekiri ob Vrbskem jezeru začela posebna gostinska prireditev pod naslovom „Dnevi panonske kuhinje“. Na tej pririditvi, ki bo trajala do vključno nedelje 23. maja, bodo gostom postregli z izbranimi specialitetami iz Prekmurja in Madžarske, seveda pa ne bo manjkalo tudi pristnih pijač iz teh krajev.

Predokusa izvrstne panonske kuhinje so bili v torek popoldne deležni zastopniki koroškega tiska, katere je vodstvo hotela povabilo na kosilo. Po kosilu je član vodstva hotela Karel Smole novinarjem razkazal hotel, ki se ponosa z najlepšo lego ob Vrbskem jezeru. Pred glavno sezono mislijo v hotelu urediti še diskoteko, ki naj bi pritegnila tudi mladino. Poleg hotela in dependanse, ki imata skupaj 250 ležišč, je gostom na razpolago tudi kopalnice in igrišče za tenis. Številne lokacije so kot nalašč ustvarjene za razne seje, seminarje itd., kar bo treba v bodoče upoštevati.

Vodstvo hotela vabi prijatelje kulinarčnih specialitet, da obiščejo to gostinsko prireditev. Restavracija je odprta od 9. do 24. ure.

RADIO PROGRAM

CELOVEC

SOBOTA, 25. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzornik — 10.45 Naša lepa domovina — 14.00 Voščila — 15.15 Iz mape želja naših prijateljev ljudske glasbe na Koroškem — 16.00 Servis — 17.10 Vedra doživetja veselih piskačev — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Korošnice predarških skladateljev — 19.50 Note in beležke — 20.10 Ljudska glasba — 21.00 „Ali je reka Enns meja?“ — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 26. 5.: 6.10 Igra na orgle — 8.10 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega? — 10.30 „Mrzla groznja“ — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 „Vojaška godba“. Pripovedka Georga Drezdowskija — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 „Nagrajenec“. Igra — 17.05 Ljudski koncert — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 27. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 15.30 še vedno priljubljeno — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.52 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Operetni koncert — 21.00 Problemi umetniške vzgoje — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 28. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže iz vzhodne štajerske — 13.30 In ljudje so tako prijetni — 14.30 Ljudske viže — 14.45 Toni Gregoritsch — usoda koroškega slikarja — 16.30 Za otroke — 17.10 Avstriji o Avstriji — 17.52 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 „Na osojni in prisojni strani“ — 19.50 Note in beležke — 20.10 Dileta musicale — 21.05 še vedno priljubljeno — 22.10 Šport.

SREDA, 29. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note

mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudske viže — 13.30 Na obisku pri koroških zborih — 14.45 Koroška pesem — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.52 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Nagrajenec“ — 21.10 Zabavna glasba — 21.30 Zvezne dežele poročajo — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 30. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Alpske viže — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.30 Note mape avstrijskih skladateljev — 16.30 Za otroke — 17.10 Operetne melodije — 17.52 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske pihalne godbe — 19.50 Note in beležke — 20.10 Kjer je nekoč cvetelo rudarstvo — 21.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

PETEK, 31. 5.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba F. Chopina — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Ljudske viže — 14.45 Štajerska kultura — 15.00 Zborovska glasba — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.52 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Solnograški mojster iz časa Mozarta — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 25. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 26. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 27. 5.: 13.45 Informacije — O slovenskem koroškem samorastništvu, njegovih težavah in možnostih.

TOREK, 28. 5.: 9.30 Zborovska glasba — 13.45 Informacije — Šport — Zvoki za mlade.

SREDA, 29. 5.: 13.45 Informacije — Mladinski zbori — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 30. 5.: 13.45 Informacije — Družinski magacin.

PETEK, 31. 5.: 13.45 Informacije — Zabavne melodije.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 25. 5.: 16.40 Oddaja o miški — 17.05 Novo v poklicu — 17.10 Za družino — 17.35 Kuharsko stalno omlizje v beznici promine — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Oddaja Heinz Conrada — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Sobotna popoldne v vzhodni štajerski — 21.30 Šport — 22.00 Čas v sliki — 22.05 Živel boš samo še 105 minut.

NEDELJA, 26. 5.: 16.30 Kenguru Skippy — 16.55 Tutuvin. Walt Disneyev film — 17.40 Jadrali bi morali znati — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Umetnost v Avstriji — 18.30 Prizma — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Kraj zločina — 22.05 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 27. 5.: 18.00 Teletest — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zivalski raji — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 „Dvojica“ — 21.05 Šola staršev — 21.15 Teleshport — 22.15 Čas v sliki.

TOREK, 28. 5.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Rožnato rdeči panter — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.00 Mestni pogovori — 22.15 Čas v sliki.

SREDA, 29. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Grofica in njen polkovnik — 12.30 Teleshport — 16.30 Nemirni popoldan — 17.10 Mala športna abeceda — 17.35 Indian River — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Tri deklice in trije dečki — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Horizonti — 21.05 Skrivnost planinske kočje — 21.55 Čas v sliki.

ČETRTEK, 30. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 18.00 Italijanščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Ornifle ali razkačeno nebo — 22.10 Čas v sliki.

PETEK, 31. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Razbojniško življenje Arhibalda de la Cruza — 18.00 Donavske povesti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Slike iz Avstrije —

vanje in udejstvovanje v teniški sekciji. Mladinsko športno udejstvovanje naj bi imelo pričetek jeseni, ko bi nadarjeni mladinci pričeli s treningom. Iz teh mladincev naj bi se polagoma izluščila teniška ekipa, ki naj bi navzunaj zastopala SAK-tenis, hotel Korotan in sploh slovenski šport.

V volitvenem delu ustanovne skupščine je bil izvoljen za predsednika pobudnik sekcije dr. Janko Zerzer.

19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Onedinova linija — 21.10 ORF diskusija — 22.10 Čas v sliki — 22.15 Kdo je bila ta dama?

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 25. 5.: 16.00 Onedinova linija — 16.55 „Ob snidenju“ — 18.30 Mini-Maks — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Antonius China — 22.00 Čas v sliki.

NEDELJA, 26. 5.: 15.15 Avtomobilske dirke v Monte Carlu — 16.00 Kratek film — 17.00 Avtomobilske dirke v Monte Carlu — 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Prerezi — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Okolica — 20.15 Münchenska komedija — 21.35 Richard Schaukal. Portret pesnika — 22.05 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 27. 5.: 18.30 Prva pomoč odloča — 19.00 Ogroženo življenje. Onesnaženje vode — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15

Naprošeni smo bili, da objavimo naslednje obvestilo:

Janko Messner vabi domačine na bralni večer, na katerem bo bral iz svoje pravkar izdane knjige „Dnevnik Pokrznikovega Lukana“. Prireditev bo v četrtek 30. t. m. v gostilni Stefitz v Pliberku.

Jour Fixe — 21.05 „Erjoneador in Military“ — 21.40 Teleshport.

TOREK, 28. 5.: 18.30 Šolska oddaja — Tempel, cerkev, mošeja — 19.00 Traberjevi filmi o naravi — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Zgodovina nogometa — 21.00 Rocco in njegovi bratje.

SREDA, 29. 5.: 18.30 Dan tekmovalj — 18.45 Branje in pisanje nezadostno — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Filmska dežela Poljska — 21.45 Teleshport.

ČETRTEK, 30. 5.: 18.30 Dekalog IX. Iskanje resnice — 19.00 Kontakt — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Nenanovna zgodba plemiča Trencka — 22.20 Športni mozaik.

PETEK, 31. 5.: 18.30 Planirji sodobnega slikarstva — 19.15 Tehnika učenja za odrasle — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Filmska dežela Poljska — 21.45 Teleshport.

BOTRI IN BOTRE!
Za binkošti z vašim birmancem v domači halet

KOROTAN

Sekira ob Vrbskem jezeru

Izbrane jedi in vestna postrežba.

Telefonska naročila pod: 04273 254

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 25. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Srečanje za najdene skladbe — 10.15 Glasbeni drobci od tu in tam — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Kitara in ritmi — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansambli Altiya Sossa — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Mahjni ansambli zabavne glasbe — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 26. 5.: 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.07 Veseli tobogan — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 11.20 Voščila — 11.50 Pogovori s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba — 14.25 Melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 15.10 Nedeljska reportaža — 15.30 Popularne operne melodije — 16.00 Radijska igra: „Weekend v Guatemali“ — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 27. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravilic in zgodb — 9.20 Pisana paleta lahke glasbe — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Amatirski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 19.15 Z ansambli Vilija Petriča — 20.00 Iz Mozartove opere „Figarova svatba“ — 22.15 Za ljubitelja jazza — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 28. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Zborovske skladbe — 10.15 Plesi v orkestralnih barvah — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Srečanja z glasbeniki — 14.40 „Na poti s kitaro“ — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncertni odet za domačina in gosta — 18.15 Z orkestrom Philadelphija — 18.30 V torek nasvidenjel — 19.15 S triom Slavka Znidaršiča — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra: Zrenjanin — 21.04 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.05 Literarni nokturno.

SREDA, 29. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Otroške igre — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Zname melodije, znani orkestri — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Mahjen recital pianistke Nine Kraljičeve z Reke — 16.00 „Loto vrtljak“ — 17.10 Iz Repertoarja komornega zbora RTV Ljubljana — 18.15 S pop ansambli — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazza — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 25. 5.: 9.30 Šolska oddaja — 16.45 Rokomet — 18.00 Mozaik — 18.05 Obzornik — 18.15 Kje izvira Nil? — 19.15 Cikcak — 19.25 Dnevnik — 19.45 Tedenski zunanje-politični komentar — 19.50 Prireditev ob dnevu mladosti — 21.30 Barvna propagandna oddaja — 21.35 Cannon — 22.25 Dnevnik.

NEDELJA, 26. 5.: 9.20 Kmetje — 10.15 Kmetijska oddaja — 11.00 Mozaik — 11.05 Otroška matineja — 11.35 Poročila — Nedeljski popoldne — 17.00 Propagandna oddaja — 17.05 Poročila — 17.10 Pozor želva — 18.40 Propagandna oddaja — 18.45 Avtomobilske dirke v Monacu — 19.15 Pred X. kongresom ZKJ — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski zunanje-politični komentar — 20.35 Prireditev ob 10. kongresu ZKJ — 22.00 Dokumentarna oddaja — 22.28 Propagandna oddaja — 22.30 športni pregled — 22.50 Dnevnik.

PONEDELJEK, 27. 5.: 9.50 Kongres ZKJ — 18.00 Obzornik — 18.15 Koko, Moko in vrbacek Skoko — 18.30 Na daljnem severu — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.30 Nokturno — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Sodobna opera — 20.40 Ribnikar-Lebovič: Milojeva smrt — drama — 21.40 O kongresu ZKJ — 22.25 Dnevnik.

TOREK, 28. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 15.20 Madžarski dnevnik — 17.20 O kongresu ZKJ — 17.50 Peli so jih mati moja — 18.00 Risanka — 18.10 Obzornik — 18.25 To je bila pesem svetlega in vročega jedra — 18.55 Mozaik — 19.00 Marksizem v teoriji in praksi — 19.20 Mozaik kratkega filma — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Kmetje — 21.30 O kongresu ZKJ — 22.15 Dnevnik.

SREDA, 29. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 16.40 Obzornik — 16.50 Nogomet Madžarska: Jugoslavija — 18.50 O kongresu ZKJ — 19.15 Beli kamen — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Propagandna reportaža — 20.40 Film tedna: Fotografija — 21.55 O kongresu ZKJ — 22.40 Dnevnik.

ČETRTEK, 30. 5.: 8.55 X. kongres ZKJ — 18.10 Obzornik — 18.25 Junak moje mladosti — 19.10 Mozaik — 19.15 Naš ekran — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na odh — 20.40 Valtjer brani Sarajevo — 21.25 O X. kongresu ZKJ — 22.10 Nokturno — 22.25 Dnevnik.

PETEK, 31. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski dnevnik — 17.35 Otroški spored — 18.05 Obzornik — 1